

Slovenski VESTNIK

LETNIK XL.

CELOVEC, PETEK, 18. JANUAR 1985

ŠTEV. 3 (2209)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
P. b. b.

Člen 7 še vedno ni izpolnjen Čeprav nekateri trmasto ponavljajo nasprotne trditve

Upravičena in utemeljena opozorila, da Avstrija še ni izpolnila vseh svojih obveznosti iz državne pogodbe, ki jih je bilo slišati na nedavnem sprejemu za predstavnike slovenske manjšine iz Avstrije, Italije in Madžarske pri predsedstvu SR Slovenije in v zvezi s trenutnim obiskom jugoslovanskega zunanjega ministra v Avstriji, so nekatere ljudi na Koroškem spravila iz ravnotežja. Deželni glavar Wagner se je ponovno oglašil s svojo znano, vendar zaradi stalnega ponavljanja že močno razglašeno popevko o izpolnjenem členu 7, v tisku pa so — prav tako ne prvič — spet enkrat odkrili pravega krivca za nerešena manjšinska vprašanja: vodstvo manjšine, ki se ne pusti ukloniti v jarem tristranskega pakta in s

svojim trmastim odbijanjem sosvetov nevhvaležno odvraca blagodatni „vzornega“ zakona o narodnih skupinah.

Če zadeva ne bi bila resna, bi lahko nadaljevali na ta norčavi način. Toda zadeva je v resnici zelo resna, saj gre vendar za temeljna vprašanja manjšinske zaščite, za „veliko listino“ pravic, ki so nam zagotovljene z mednarodno pogodbo, ki je zdaj že trideset let pravni temelj neodvisne in suverene avstrijske republike. Mislimo s tem namreč avstrijsko državno pogodbo, s katero nekateri res ravno tako neodgovorno, kakor da bi dejansko šlo le za kos papirja. Še posebej pa mislimo pri tem na 7. člen te pogodbe, ki nima le svojega skopega in zato v marsikaterem po-

gledu morda premalo jasnega besedila, temveč ima predvsem tudi zgodovino nastanka, iz katere pa je nedvoumno razvidno, kako so mišljena in za Avstrijo torej obvezna posamezna določila tega člena.

Ravno v luči geneze člena 7 se izjave o izpolnjenih obveznostih zelo hitro spremenijo v tisto, kar v resnici so: zavestno ponavljanje neresničnih trditev. Zlasti Wagner kot izkušen zgodovinar bi moral poznati zgodovino nastanka državne pogodbe in posebej njenega 7. člena, kot vodilni politik pa bi moral vedeti tudi za mednarodnopravno načelo, da izvedbeni zakoni ne smejo poslabšati položaja, ki je vladal za časa sklenitve pogodbe. S svojim sklicevanjem na zakon o narodnih skupinah kot „dosledni“ in „vzorni“ izpolnitvi člena 7 si torej v obeh pogledih izstavlja skrajno slabo spričevalo.

V času nastanka člena 7 je bilo manjšinsko ozemlje splošno znano in točno začrtano z odredbo o dvojezičnem šolstvu; z zakonom o narodnih skupinah in zlasti z odredbami o dvojezičnih napisih in dvojezičnem uradovanju je bilo to ozemlje skraćeno na dve ali celo na eno tretjino. Člen 7 govori o sodnih in upravnih okrajih, sedanja zakonodaja je ozemlje razdrobila na občine ali celo vasi, da je lažje uveljavila restriktivno načelo, ki ga je še dodatno zaostila z uvedbo odvisnosti pravic od številčne moči, čeprav člen 7 ne vsebuje nobenega takega omejevanja oz. pogojevanja.

Ob takih dejstvih govoriti o vzorni rešitvi in o dosledni izpolnitvi pomeni postavljati stvari na glavo. To pa gotovo ne koristi pomiritvi v deželi, temveč predstavlja le vodo na mlin tistim silam, ki razpihujejo narodnostno mržnjo, da bi tako preprečili sporazumno reševanje v enakopravnem dialogu med pristojno vlado in prizadeto narodno skupnostjo.

Zunanji minister SFRJ na uradnem obisku v Avstriji

Zvezni sekretar za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Raif Dizdarevič je trenutno na uradnem obisku v Avstriji. Na sporedu tega obiska so srečanja z zveznim predsednikom Kirchschrägerjem in kanclerjem Sinowatzem, predvsem pa delovni pogovori z zunanjim ministrom Gratzom. Napovedali so izmenjavo mnenj tako o vrsti aktualnih mednarodnih problemov kakor predvsem o široki paleti vprašanj bilateralnih odnosov in sodelovanja med obema državama. V tem okviru tudi manjšinska problematika gotovo ni na zadnjem mestu, saj je jugoslovanski tisk za „uvod“ v obisk zelo jasno opozoril na tozadevne obveznosti Avstrije in izrecno poudaril, da člen 7 avstrijske državne pogodbe še ni v celoti izpolnjen.

O odprtih manjšinskih vprašanjih pa bo tekla beseda tudi danes, ko bo minister Dizdarevič na Dunaju sprejel predstavnike koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, ki mu bodo tolmačili položaj in težnje obeh manjšin. Pri tem bodo lahko s konkretnimi dejstvi ovrgli tudi trditve o izpolnjenem členu 7, ki jih v nasprotju z resničnim stanjem vedno spet ponavljajo vodilni politiki na avstrijski in zlasti koroški ravni.

Predsednik ZSO Feliks Wieser o izjavi deželnega glavarja Wagnerja

K ponovni izjavi deželnega glavarja Wagnerja, da je člen 7 državne pogodbe v celoti izpolnjen, je zavzel stališče tudi predsednik ZSO Feliks Wieser. Poudaril je, da sta Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev skupaj legitimna predstavnik slovenske narodne skupnosti na Koroškem — kot taki neopporavani med samo narodno skupnostjo kakor tudi v avstrijski in mednarodni javnosti. Obe osrednji organizaciji enotno zastopata stališče, da člen 7 tudi trideset let po podpisu avstrijske državne pogodbe ostaja neizpolnjen in to njuno stališče je neopporavano tako med manjšino kot v avstrijskem demokratičnem taboru.

Feliks Wieser je v imenu ZSO odločno zavrnil nepravilno trditev deželnega glavarja Wagnerja, da je člen 7 izpolnjen. Poudaril je, da je bil zakon o narodnih skupinah sprejet brez sodelovanja in celo proti volji manjšine. Ta zakon, ki mu je bila osnova nedemokratično preštevanje, povezuje manjšinske pravice s številom pripadnikov manjšine: za dvojezične napise določa 25 odstotkov in za dvojezično uradovanje 20 odstotkov, pri čemer pa slovenščina nikakor ni enakopraven uradni jezik, marveč je degradirana na raven pomožnega jezika, ki se ga je mogoče posluževati — kakor vsakega tujega jezika — le preko tolmača.

Wagnerjeve izjave škodujejo in celo onemogočajo enakopraven dialog med vlado in manjšino ter koristijo le interesom koroške SPÖ in tristranskega sporazuma, je naglasil predsednik ZSO, ki je še dodal: Slovenska manjšina na Koroškem je samostojen subjekt in bo ob 30-letnici podpisa državne pogodbe jasno in nedvoumno opozorila domačo in tujo javnost, da člen 7 ostaja slej ko prej odprto vprašanje.

Vladni ukrepi za čistejše okolje

Koalicijska vlada je v torek na Tulbinger Kogelnu sprejela paket ukrepov za znatno zmanjšanje škodljivosti izpušnih plinov pri osebnih avtomobilih in kombi-vozilih. S tem paketom začnejo zvezna vlada boj proti onesnaževanju okolja, proti umiranju gozdov, travnikov in rek. V bistvu gre za uvedbo bencina brez svinčenih dodatkov, za pospešeno vgrajevanje katalizatorjev in za vsakoletno obvezno kontrolo izpušnih plinov pri avtomobilih.

Do sedaj še nobena evropska država ni sprejela takih obveznih predpisov, zato računa avstrijska vlada, da bo s temi ukrepi prisilila k podobnim ukrepom tudi sosednje države.

Vlada je sklenila:

- da dobi vsak premijo v višini 7000 šilingov, ki vradi katalizator,
- da bodo od aprila 1985 naprej v velikih mestih ponujali bencin brez svinčenih primeskov,
- od maja naprej so obvezne kontrole izpušnih plinov (to je sklep parlamenta iz decembra 1984),
- da bo od 1. oktobra 1985 naprej po vsej Avstriji mogoče črpati bencin brez svinčenih dodatkov, hkrati

ti bodo začeli izplačevati omenjeno premijo, za lastnike novih avtomobilov brez katalizatorja pa bodo začeli veljati višji davki.

- Od začetka leta 1987 bodo tudi novo prijavljeni rabljeni avtomobili (nad 1,5 l kubature) morali imeti katalizatorje,
- od začetka leta 1988 pa tudi vsi novo prijavljeni avtomobili s kubaturo pod 1,5 l.

S temi ukrepi hoče država znatno znižati zastrupljenost okolja, za več kot polovico naj bo zmanjšan izpuh teh snovi: ogljikovega monoksida in dušikovih oksidov (ki privedejo do kratkotrajnih reakcij v človeškem telesu), svinca, saj in ogljikovega vodika (ki povzročajo dolgotrajne posledice).

Kancler Sinowatz je poudaril, da zastoj seveda ne bomo prišli do izboljšane zraka, državni sekretar pa je omenil tudi politični namen: odvzeti zelenim učinkovitost! Drugi pa so opozarjali na dejstvo, da pri teh ukrepih niso upoštevali tovarnjakov, industrije, kemičnih tovarn, termoelektrarn in navadne kurjave.

PREBERITE

na strani

- 2 Za dvojezičnost v Železni Kapli
- 3 210 let Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani
- 4 Iz kulturne dejavnosti v Pliberku
- 5 Zbor „Edinost“ poimenovan po Folteju Hartmanu
- 7 O zgodovini ločenih šol na Koroškem
- 8 Tekma za „Karavanškega medveda“

Prejšnji teden je predsednik predsedstva SR Slovenije Franc Popit v Ljubljani priredil sprejem za predstavnike slovenskih organizacij v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Ob tej priložnosti je — kakor smo kratko poročali že v zadnji številki — Popit poudaril stalno skrb za položaj slovenske manjšine v zamejstvu in dejal, da k temu zavezujejo določbe ustave SRS in SFRJ, aktivnost manjšin samih in njihova vloga kot dejavnika povezovanja Slovenije in Jugoslavije preko meja s sosednjimi narodi in državami. Seveda pa poleg tega obstaja osnovna zavest o povezanosti našega naroda, ne glede na meje, ki izvirajo iz skupne zgodovinske usode in naše skupne borbe za narodnostni obstoj in razvoj ter za prijateljsko sožitje tudi v bodoče, je dejal Popit.

„Čutimo obvezo do povezanosti z borbo in razvojem slovenskih manjšin kot matični narod, kot slovenska samoupravna socialistična družba in kot prva moderna suverena slovenska država. Ta povezanost je zaokrožena tudi s stiki z našimi izseljenci in delavci na začasnem delu po svetu v skupnost, ki jo mogoče ne povsem primerno imenujemo enotni slovenski kulturni prostor. Ob tem ima ta tako imenovani „prostor“, ki ga ne smemo enačiti s kakršnimi koli ozemeljskimi pretenzijami, tudi celo vrsto drugih komponent — od zgodovinske do gospodarske, socialne, sorodstvenih vezi itd. Drugače tudi ne more biti, saj narod ni samo in ne

more biti samo kulturni ali jezikovni pojem.

Ob vseh teh naših skupnih povezavah pa se zavedamo dejstva subjektivnosti manjšin. V različnih družbenih pogojih slovenska manjšina, narodno in družbeno razslojena, sama določa način in cilje svoje borbe v političnih in drugih okvirih naših sosednjih držav. To našo osnovno premiso še posebej poudarjamo, saj le-ta pomeni za resnično koristno in pošteno sodelovanje med matico in

Slovenske manjšine v zamejstvu dejavniki povezovanja s sosedi

manjšino. Okrog subjektivnosti manjšine je bilo na obeh straneh meda dosti nerazumevanja in realno gledano ga bo vedno tudi še kaj ostalo, vendar je doseženi razvoj položaja manjšin in njihove borbe tak odnos tudi popolnoma verificiral kot nujen in potreben.“

Ko je ocenjeval rezultate borbe za manjšinske pravice, je Popit dejal, da smo na splošno lahko vsaj delno zadovoljni. Posebej je opozoril, da manjšine danes niso več politično osamljene v državah, kjer živijo, ampak pridobivajo vedno več zaveznikov iz vrst večinskih narodov, pri tem pa ni naključje, da so ti zavezniki v glavnem obenem tudi progres-

ivni dejavniki v večinski družbi. Okrepile so se tudi mnogotere vezi med matičnim narodom in slovenskimi manjšinami, povečalo se je vlaganje v skupne gospodarske dejavnosti v obmejnih predelih, obogatilo se je sodelovanje na kulturnem, šolskem in drugih področjih.

Rezultati vsega tega sodelovanja so izraženi v povečani in bolj raznovrstni aktivnosti slovenskih manjšin in v njihovi samozavesti, je ugotovil Popit, ki pa je hkrati opozoril, da

uspehi, ki jim sledimo v razdobju enega ali več desetletij, seveda še niso takšni, da bi nas vse skupaj lahko uspavali, saj jih spremljajo tudi mnoge pomanjkljivosti, kar nas mora spodbuditi k še večjim naporom v pozitivno smer.

„Relativno ugodno situacijo obtežuje tudi vrsta problemov, ki niso rešeni ali pa se še bolj zaostrejo,“ je nadaljeval Popit, ki je posebej o položaju v Avstriji ugotovil: „V Avstriji se nadaljuje pritisk desnih nacionalističnih sil na položaj slovenske manjšine. Konstantno se zagovarja teza, da je državna pogodba izpolnjena, vsiljuje se protimanjšinska zakonodaja in ponujajo se kompro-

missi, ki pomenijo pritisk na manjšino, da se odpove še tistih pravic, ki jih ima, kot npr. v dvojezičnem šolstvu. SFR Jugoslavija, da ob obojestranskih naporih za izboljšanje dobrih sosedskih odnosov in sodelovanja z Avstrijo kot nevtralnemu državo ostaja odprto vprašanje izpolnitve državne pogodbe in drugih notranjih in mednarodnopravnih instrumentov, ki so zavezujoči za avstrijsko stran.“

Glede Italije je Popit omenil poskuse zavlačevanja pri reševanju manjšinske zaščite, pri čemer je posebno značilno odklanjanje slovenskega značaja prebivalcem Benečije. Opozoril je na okrepljene napade italijanskega nacionalizma in fašistov na pravice, ki so jih Slovenci že uživali, hkrati pa je naglasil obveznosti, ki jih ima Italija na podlagi osimskih sporazumov. Pa tudi na Madžarskem, kjer so sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, Slovenci še zdaleč niso kot narodna skupnost emancipirani na gospodarskem, šolskem in drugih področjih.

„Vsi ti problemi, ki v svojem bistvu ne obstajajo od včeraj, so zapleteni in bodo tudi v bodoče obremenjeni položaj Slovencev v zamejstvu in bodo predmet razprav na meddržavnih in multilateralnih ravni,“ je na koncu svojih izjav poudaril predsednik predsedstva SR Slovenije Franc Popit. „Vendar pa menimo, da je pot, po kateri hodimo, preizkušena, pravilna in v skupnem interesu vseh narodov in držav tega področja.“

DISKUSIJA O DVOJEZIČNOSTI V ŽELEZNI KAPLI:

Potrebni koraki za boljšo prihodnost

„Skupna igra — skupna šola — skupno življenje“, to je bila tema diskusijskega večera, ki ga je organiziral krajevni odbor Zveze slovenskih žena v Železni Kapli. V središču predavanj in diskusije pa je bilo vprašanje otroškega vrtca v Železni Kapli oz. dvojezičnih otroških vrtcev nasploh.

Dr. Mirko Wakounig, asistent na celovski univerzi, je uvodoma orisal položaj slovenskega otroka, ko pride v javni otroški vrt, ki je praviloma samo enojezičen: „V tej situaciji pride do preloma v razvoju otroka. Ti so od doma navajeni govoriti slovensko, izražajo svoje občutke, želje in strahove v slovenščini — potem pa so postavljeni v čisto drugo situacijo: igralna situacija je nemška, tistega, česar se je otrok naučil doma, ne more uporabljati, tega ne more prenesti.“

Iz tega je dr. Wakounig razvil

ugotovitev, da ne pride samo do preloma, temveč tudi do zastoja, nazadovanja lastne osebnosti, po drugi strani pa tudi do krize med otroci in starši.

Pa še eno je povedal Mirko Wakounig v svojem uvodu: Prav na dvojezičnem ozemlju bi morale imeti otroške vrtarice enako kvalifikacijo v obeh deželnih jezikih (kak enomešni tečaj slovenščine nikakor ne zadostuje). To tudi zaradi tega, da so usposobljene naučiti enojezične otroke toliko slovenščine, da bi se le-ti lahko sporazumeli s slovensko govorečimi otroci.

Kako taka struktura, tak dvojezičen koncept more pozitivno učinkovati, je pripovedovala Simona Rovšek, ki je bila pet let vrtarica v Šentprimozu, zdaj pa dela v novo odprtem vrtcu v Škofijah. In kar je pripovedovala iz lastne prakse, je samo še potrjevalo ugotovitve zna-

nosti. Na začetku leta so otroci zelo negotovi v novi okolici, predvsem pa otroci iz slovenskih družin, ki pri nemško govorečih vrtaricah ne najdejo zaščite, medtem ko se morejo pri vrtaricah v dvojezičnih vrtcih tako artikulirati, kakor so to vajeni. Tako je povedala Simona Rovšek in dodala tudi zelo zanimivo ugotovitev: Prijateljstva nastajajo predvsem med nemško in slovensko govorečimi otroci. To ima čisto enostaven razlog, kajti vsak otrok se zanima za vse novo. Tako tudi za nov, neznan jezik. In tako se otrok drugega jezika ne privadi samo kot nekaj naravnega, temveč se ga tudi nauči — brez vsakršnega pritiska, brez vsakršnega predsodka.

Sledila je diskusija, v kateri je skušal kapelški župan Juvan najprej prikazati vse v najboljšem redu. Tako je dejal, da ima pač vsak otrok tudi v otroškem vrtcu možnost govoriti slovensko, vrtarici pa da imata nalog, da govorita s prijavljenimi otroci tudi slovensko. Toda že kar na začetku so domačinke povedale, da je realnost drugačna. Pa tudi glede kvalifikacije vrtaric so diskutantje ugotovili, da nikakor ni zadovoljiva, kajti ni vrtarice v Železni Kapli, ki bi imela ustrezne izpite iz slovenščine. Ker je župan Juvan načel tudi zahtevo po tako imenovani pravici staršev, so domačini in referenta ugotovili, da bi bilo mogoče govoriti o „pravici staršev“ šele tedaj, če bi bil izpolnjen najosnovnejši predpogoj: vzgoja staršev v duhu sožitja in enakopravnosti tudi slovenskega jezika.

Diskusijski večer je imel tudi razveseliliv zaključek, ki ga nikakor ne kaže podcenjevati. Razveseljivo veliko število udeležencev priča o tem, da vlada zanimanje za ta vprašanja. Da so pripravljeni kaj storiti, je pokazal tudi pozitiven odmev na apel, da Kapelčani podprejo nadaljnje delo Nadstrankarskega komiteja za obrambo dvojezične šole. Določen korak pa pomeni tudi obljuba kapelškega župana, da bo občina organizirala podoben diskusijski večer; in ne nazadnje njegova napoved — čeprav nekonkretna, da bo občina otroški vrtec izboljšala.

-ma

Brezposelnost pri nas še vedno daleč nad povprečjem

V minulemu letu 1984 je vprašanje brezposelnosti v mnogih državah predstavljalo enega najresnejših problemov. Zato so v posameznih državah sprejeli najrazličnejše ukrepe, da bi ta razvoj vsaj zaježili, kajti popolnoma rešiti se ga v današnjih razmerah očitno sploh ne da. Ponekod so imeli pri tem določene uspehe, drugod spet so se razmere še poslabšale in bo brezposelnost ostala težko breme tudi v tekočem letu.

Izhajajoč iz podatkov, ki so bili objavljeni s strani vlade oziroma pristojnega ministrstva, je Avstrija dosegla pri zaježitvi brezposelnosti posebno razveseljivo uspehe. Povprečna stopnja brezposelnosti v letu 1984 je po teh podatkih znašala 4,5 odstotka in je bila s tem za cel odstotek pod predvideno višino; vlada pa si je s tem prihranila dobrih 5 milijard šilingov proračunskih sredstev, ki jih je prvotno predvidela za podporo brezposelnim.

Če se ti podatki nanašajo na državno povprečje, pa je položaj pri nas na Koroškem in zlasti v južnem predelu dežele bistveno drugačen. Tako na primer za velikovski okraj navajajo za minuli mesec stopnjo brezposelnosti v višini 15 odstotkov, nekateri pa govorijo celo o 20 odstotkih. Pri tem opozarjajo, da v uradnih statistikah sploh niso upoštevani tisti brezposelni, ki trenutno obiskujejo tečaj, se pravi, da izkoriščajo eno ali drugo izmed številnih oblik poklicnega šolanja, ki ga pristojni dejavniki prirejajo prav v okviru ukrepov za zaježitev brezposelnosti.

Ob dejstvu, da je na južnem Koroškem posebno pereče pomanjkanje trajnih delovnih mest, je seveda še toliko bolj boleča slej ko prej negotova usoda tovarne žice v Borovljah. Kljub raznim obljubam in čeprav vsaj v tem vprašanju na uradnih mestih vlada enotno mnenje, dokončna odločitev še ni padla in precejšnje število tamkajšnjih delavcev še vedno „visi v zraku“.

Že zdaj se začnajo ugibanja okoli predsedniških volitev 1986

Dogajanja okoli nameravane gradnje elektrarne Hainburg slej ko prej razburjajo duhove. Pa ne samo to, marveč navajajo tudi k najrazličnejšim špekulacijam, med drugim o morebitnih spremembah v razmerju političnih sil, do katerih bi morda prišlo pri eni ali drugih volitvah.

Tako na primer nihče več ne dvomi o tem, da bi zeleni in alternativci v primeru, da bi jim uspela združitev sil, pri prihodnjih državnozborskih volitvah dosegli svoje zastopstvo v parlamentu. V zadnjem času pa gredo te špekulacije še dalje in vključujejo tudi že najvišje politično mesto republike: namreč položaj zveznega predsednika.

Novega zveznega predsednika bomo volili prihodnje leto. Sedanji predsednik Kirchschläger po ustavi ne more več kandidirati za tretjo delovno dobo, zato bodo morale stranke izbrati druge kandidate. Pri socialistih se za to funkcijo najbolj pogosto navaja ime sedanjega zunanjega ministra Gratz, pa tudi dunajskega župana Zilka večkrat omenjajo v tej zvezi. Za ljudsko stranko izgleda, da je njen kandidat že določen: bivši generalni sekretar OZN in trenutni politični upokojenec Waldheim. Poleg obeh velikih strank pa se v zadnjem času začnjen pojavljati v javnosti tudi še tretja skupina, ki naj bi pri predsedniških volitvah nastopila z lastnim kandidatom — to so zeleni in alternativci.

V zadevi elektrarne Hainburg so si namreč zeleni in alternativci pričakovali večjo podporo s strani zveznega predsednika. Vendar je taka podpora izostala in na podlagi tega razočaranja zdaj omenjeni skupini razmišljata o možnosti, da bi za predsedniške volitve postavili svojega kandidata oziroma — kandidatke, kar bi bil sploh novum v zgodovini avstrijske republike. In ta kandidatka za položaj zvezne predsednice naj bi bila angažirana in korajžna predstavnica nasprotnikov gradnje elektrarne Hainburg dr. Freda Meissner-Blau, ki je menda že izrazila svojo načelno pripravljenost. Politični opazovalci sodijo, da bi utegnili zbrati kakih 20 do 25 odstotkov „protestnih“ glasov in bi s tem verjetno preprečila izvolitev novega predsednika v prvem krogu volitev, ker noben kandidat ne bi dobil potrebne večine.

Toda pri zadevi okoli predsedniških volitev ne gre samo za špekulacije z imeni možnih kandidatov ali kandidatke. Važno je pri tem tudi dejstvo, da je čedalje več državljanov nezadovoljnih z zgolj reprezentativno funkcijo zveznega predsednika in si zato želijo na čelu države osebo, ki bi — seveda v okviru ustavnih predpisov in določb — predstavljala regulativ vladni politiki. Ustava namreč predvideva za zveznega predsednika več politične moči in tehtnosti, kot so je izvajali dosedanja predsedniki. Za to

pa je seveda potrebna močna politična osebnost, ki bi bila dovolj neodvisna od strank, da bi se s politično in moralno težo, ki jo daje funkcija zveznega predsednika, oglašila tudi k dnevnopolitičnim problemom, ki so včasih in v vedno večji meri tudi značajnega pomena (podobno kot npr. predsednik Francije). Kirchschläger takih pričakovanj ni izpolnil — sicer je pogosto očetovsko govoril in kazal „razumevanje“ (tudi koroški Slovenci imamo take izkušnje), toda praktičnih posledic ni bilo.

Četudi Freda Meissner-Blau verjetno nima izgledov, da bi bila izvoljena za zvezno predsednico, bodo že razmišljanja o taki kandidaturi gotovo imela določen vpliv na tozadevno odločitev pri obeh velikih strankah. V SPÖ je že slišati glasove tistih, ki bi na položaju zveznega predsednika radi videli svojega častnega predsednika in dolgoletnega kanclerja Kreiskega. O njem so prepričani, da bi tudi v najvišji funkciji izkoristil vse možnosti političnega udejstvovanja, ki jih nudi ustava. Kreisky sam se k tem špekulacijam še ni izjavil, ker biva trenutno v Indiji, kjer so mu kot prvemu zahodnoevropskemu politiku podelili Nehrujevo nagrado — za njegov pomembni prispevek k mednarodnemu sporazumevanju. (Po vrnitvi iz Indije je Kreisky izjavil, da ne namerava kandidirati za mesto zveznega predsednika — op. ured.).

fra-ter.

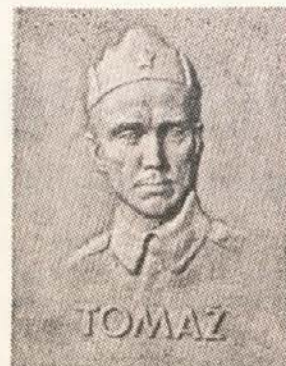
ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanost

v nedeljo 3. februarja 1985 ob 11. uri na pokopališču v Svečah ob grobišču narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža in soborcev.

- Letos bo spominska svečanost v
- znamenju 40-letnice zmage nad fa-
- šizmom.

Na sporedu:

polaganje vencev, nagovor in kulturni program s sodelovanjem Koroškega partizanskega pevskega zbora.

Počastimo z našo udeležbo spomin junakov, ki so darovali življenje v borbi proti fašizmu — za mir, svobodo in enakopravno sožitje!

Hvaležno se jih spominjamo...

V tem letu bomo obhajali več jubilejnih obletnic dogodkov, ki so pomenili važne prelomnice v našem narodnem življenju. To je predvsem 40. obletnica zmage nad nacifašizmom in osvoboditve, h kateri smo velik delež doprinesli tudi koroški Slovenci s trpljenjem v nacistični dobi in zlasti z oboroženim bojem proti nacizmu.

Ko se bomo ob tej priložnosti spominjali tedanjih dogodkov, bo spomin seveda veljal tudi drobnim, osebnim usodam — posameznim ljudem in njihovim doživetjem.

Tak primer je bila tudi Mičejeva družina v Šentvidu v Podjuni. Njihov dom je nudil varno zavetišče mnogim protifašističnim borcev; Mičejeva mati Terezija je gostoljubno postregla partizanom, ki so se pogosto oglašili pri njih; njena hčerka Rezika pa je postala kurirka s partizanskim imenom Jelka. Tako je bila Mičejeva hiša zelo važna za narodnoosvobodilno gibanje: tu so bile seje in sestanki, od tu so se gale kurirske vezi gor v Rož in v Celovec.

Pa je prišel za Mičejevo družino usodni 1. julij 1944. Gestapovci, žandarji in volkssturmovci so obkolili njihovo hišo in jo prebrskali do zadnjega kotička, člane družine pa zasilševali, da bi odkrili njihove zveze z „banditi“. Pa zaman — Mičejevi so vztrajali. Zato so nacisti mater Terezijo in hčerko Reziko odpeljali s seboj v celovške zapore. Oče Andrej je tej usodi ušel samo zato, ker je bil slep, vendar se je moral začasno preseliti k bratu — na ta način so hoteli preprečiti, da bi se partizani še naprej oglašali v njegovi hiši.

Pot trpljenja Mičejeve družine se je nadaljevala. V zaporu so predvsem Reziko neusmiljeno mučili. Pri nekem zasliševanju so jo tako pretepli, da 14 dni ni mogla ne ležati ne sedeti. Kljub strašnemu trpljenju pa je ostala ponosna in ni izdala ničesar. Enako je ravnala tudi njena mati.

Potem je prišel strašni konec. Skupaj z drugimi protifašisti so tudi Mičejevo mater in hčerko postavili pred „ljudsko“ sodišče in zloglasni nacistični krvnik Freisler (ki je izrekel smrtno obsodbo tudi

nad selskimi žrtvami) ju je 6. januarja 1945 obsodil na smrt z obesjenjem. In le nekaj dni pozneje je bila smrtna obsodba izvršena: 12. januarja 1945 sta bili v Gradcu usmrčeni.

Mičejev oče, danes star nad devetdeset let, tudi po štirih desetletjih ni pozabil dogodkov, ki so tako usodno posegli v življenje njegove družine. Večkrat je pripovedoval, kako mu je bilo, ko so mu spet dovolili vrnitev v lastno hišo, ki pa jo je našel prazno. „Ne morete si misliti, kako hud je bil zame tisti čas. Da me je obdajala tema, na to sem se že davno navadil (z devetimi leti je oslepel — op. ured.), toda tedaj je postala tema okoli mene nenadoma še gluha. Nikogar ni bilo k meni, v vsej hiši sem bil dolge mesece sam...“

Takrat je še upal, da se bosta žena in hčerka spet vrnili iz zaporov. Saj mu je Rezika kljub lastnemu trpljenju vivala upanje, ko mu je pisala: „Ljubi očka, ne obupavaj! Glavo pokonci, vse bo minilo, potem pa bomo veselo uživali zmago!“ Toda nekega dne je prejel poslovilno pismo, ki sta ga žena in hčerka pisali le nekaj ur pred smrtjo. V njem je bilo rečeno: „Moj preljudbi očka! Zdaj moram dati svoje mlado življenje, vendar ne obupaj, ostani močan kot sem jaz, saj vem, za kaj umiram!“

S to zavestjo sta pred štiridesetimi leti šli v smrt Mičejeva mati Terezija, stara 60 let, in njena komaj 22-letna hčerka Rezika. Bili sta dve izmed neštetihi žrtev, ki jih je terjah zločinski fašizem, dve izmed tistih, ki so jih nacisti pri nas na Koroškem poglani v smrt. Hvaležno se jih spominjamo posebej ob letošnji 40-letnici osvoboditve, kajti njihov boj, njihovo trpljenje in njihova žrtev so bili seme, iz katerega so poglani sadovi — mir, svoboda in demokracija.

Tega naj bi se zavedali tudi tisti, ki še danes skušajo opravičevati dejanja nacističnih zločincev, medtem ko so borci za svobodo zanje še danes le „banditi“. Tudi zagovorniki take dvomljive „pravičnosti“ se imajo namreč le borem proti fašizmu zahvaliti, da so preživeli strašni čas nasilja.

Žene z Jesenic obdarile otroke vrtcev SSD

Povezava med Zvezo slovenskih žena v Celovcu in organizacijami v matični Sloveniji je zelo tesna. Po teka na raznih ravneh, republiški, občinskih in krajevnih. Ena izmed

teljske stike. V okviru teh stikov se je pretekli teden na Koroškem mudila delegacija Sveta za družbeno aktivnost žensk SZDL občine Jesenice. Pri nas je goste sprejela pred-

ničanke so malčke v otroškem vrtcu tudi bogato obdarile, tako da bodo v času svojega bivanja v vrtcu imeli na voljo razne igračke in druge pripomočke, s katerimi jim bo tetka krajšala čas. Pri igračkah in drugih predmetih pa (razen knjig) ne gre za običajne igračke, ki jih prodajajo v trgovinah, marveč za ročno izdelane punčke, obleke in druge igrače. Žene z Jesenic in raznih krajevnih organizacij so pri tem uporabile razne odpadne materiale, ki so jih dale na razpolago tovarne oz. njihove delovne organizacije. Kdor je darila, ki so jih Jeseničanke izročile otrokom, videl, je takoj spoznal, da pri tem gre za kvalitetne izdelke, ustvarjene z veliko ljubeznijo. Zato je treba posebej poudariti, da je pri tem šlo za široko akcijo, v katero so bile vključene žene raznih krajevnih skupnosti oz. organizacij jeseniške občine (Sava, Plavž, Javornik i. dr.). Material in druge priprave so seveda terjale tudi finančna sredstva, ki so jih prispevale razne delovne in družbeno-politične organizacije občine Jesenice.

Nepopisno je bilo tudi veselje malčkov v otroških vrtcih v Celovcu in v Šentprimozu, kjer so predstavnice Sveta za družbeno aktivnost žensk pri SZDL občine Jesenice izročile darila. Otroci so se za izkazano pozornost zahvalili skupno s tatkami (na našem posnetku v otroškem vrtcu SSD v Celovcu) z igrkami in pesmimi, katere so se v vrtcu naučili. Zahvalo za darila pa so Jeseničankam izrekle tudi predstavnice ZSZ in otroških vrtcev v Celovcu in v Šentprimozu. Zahvalile so se tudi za darilo, ki so ga Jeseničanke našim ženam izročile za novi otroški vrtec v Škofičah.

NUK v Ljubljani praznuje 210-letnico obstoja

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani letos praznuje 210-letnico obstoja. To je tudi dovolj tehten razlog, da so jubilej obeležili s posebno svečanostjo. Z raznimi razstavami ter drugimi prireditvami so oz. bodo še počastili jubilej najpomembnejše slovenske kulturne ustanove.

Narodna in univerzitetna knjižnica je bila ustanovljena leta 1774. Tedaj je knjižnica imela 637 knjig, v teku dveh stoletij do danes pa ima Narodna in univerzitetna knjižnica poldrugi milijon knjižnih naslovov, kar pomeni, da je NUK druga največja knjižnica v Jugoslaviji, v svetovnem merilu pa sodi med 300 največjih knjižnic. NUK letno

obišče 145.000 ljudi, sama ustanova pa šteje 6.000 članov, ki se redno poslužujejo njenega gradiva.

NUK sodeluje z vsemi knjižnicami v SRS, ki skupno zaposlujejo nekaj tisoč poklicnih in polpoklicnih knjižničarjev, le-ti skupno upravljajo več kot 13 milijonov izvodov knjižnega gradiva. NUK seveda sodeluje z vsemi centralnimi knjižnicami ostalih jugoslovanskih republik, v tujini pa goji stike s 300 knjižnicami. NUK trenutno zaposluje 107 delavcev.

NUK pa tudi v letu jubileja ne more prezreti težav, s katerimi se bori ta slovenska kulturna ustanova. Največje preglavice ima NUK s prostori, kajti mojster Plečnik, ki je izdelal načrta za knjižnico, je prostornino predvideval le za 250 tisoč knjig, danes pa njen fond znaša šestkrat več; to pa se iz leta v leto vidno veča. NUK ima velike težave tudi zaradi premajhnega števila uslužbencev, saj imajo druge ustanove s slično kapaciteto 200 ali več delavcev. Probleme pa ji povzroča tudi trenutna gospodarska situacija, kar se odraža v tem, da NUK ne more uvažati vse potrebne literature, ki je za tako ustanovo neobhodno potrebna. Nenačrtno pa se mora NUK (ta naslov nosi od leta 1945) baviti z modernizacijo svojega tehničnega ustroja, kar je v današnjem času elektronične neobhodno potrebno.

Iz navedenih podatkov je razvidno, kako mogočna narodna ustanova je NUK, ki lahko s ponosom slavi svojo 210-letnico obstoja. Zato smo prepričani, da bo njen obseg v naslednjih desetih letih še večji in, da bo premostila tudi težave, ki ob njenem razvoju nastajajo.

RAZSTAVA

„Arhitektura na Zili“
V soboto 12. januarja 1985 je v prostorih slovenske gimnazije bila odprta razstava z naslovom „Arhitektura na Zili“.

Organizator razstave, dr. Ludwig Druml je zastopnikom razredov pripovedoval o nalogi ohranjanja starih stavb. To predvsem zaradi tega, ker „moderne hiše“ pogostokrat kvarijo podobo vasi.

Dr. Druml je navzoče dijake vpeljal tudi v kulturo Ziljanov, ki se posebno odraža v arhitektonski ureditvi ziljskih vasi. Tako gledano, je vsaka razpadla hiša, kos uničene kulture. Zato je treba staro kulturo ohraniti! Upajmo, da si bodo to vzeli k srcu tudi dijaki slovenske gimnazije, kar je tudi cilj razstave.

Ogled razstave, ki je odprta še prihodnji teden, priporočamo tudi študentom in vsem, ki jih zanima prikaz arhitekture na Zilji.

Oder Mladje KDZ vabi na igro

EVGEN

(Tanred Dorst)

v nedeljo 20. 1. 1985 ob 19.30 uri v farni dvorani v Senthakobu v Rožu. Režija: Marjan Sticker. Mentor: Franci Končan. Prireditelji: SPD „Rož“ v Senthakobu, SPD „Kočna“ v Svečah in KD „P. Markovič“ v Rožku.

Društvo Glasbena šola ustanovilo „Sklad Folteja Hartmana“

Glasbena šola, ki se je pred kratkim formirala v samostojno društvo, si je kot glavno nalogo zadalo našo mladino šolati na glasbenem področju. Za tako šolanje pa so potrebna velika finančna sredstva. Da bi to nalogo lažje izpolnjevalo, se društvo Glasbena šola obrača na naše rojake s prošnjo, da njeno dejavnost finančno podprejo. V ta namen je društvo Glasbena šola ustanovilo

„SKLAD FOLTEJA HARTMANA“

torej z imenom našega pokojnega kulturnega delavca, ki je svoje življenje posvetil glasbi.

Tako bodo naši rojaki doma in v tujini imeli možnost podpirati dejavnost Glasbene šole z rednimi prispevki, z zbiranjem denarja ob raznih priložnostih ali pa ob smrti osebnosti iz kulturnega življenja, namesto venca darovati za „Sklad Folteja Hartmana“.

Denar v podporo „Skлада Folteja Hartmana“ lahko nakažete na številko konta 3400 (BLZ 39103) pri Posojilnici Celovec. Imena darovalcev bomo objavili v naših časopisih.

Društvo Glasbena šola

SLOVENSKA
PROSVETNA
ZVEZA

vabi na

Prešernovo proslavo

ob slovenskem kulturnem prazniku
v počastitev spomnu

Foltija Hartmana

v petek 1. februarja 1985 ob 19.30 uri v novem večnamenskem prostoru MLADINSKEGA DOMA, Mikschallee 4, v Celovcu.

Sodelujejo:

- Slovenski oktet
- moški pevski zbor „Folteja Hartman“ SPD „Edinost“
- recitatorji

Ljubitelji slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo bomo izpričali našo povezanost z narodno celoto in s slovensko kulturo.

O d b o r

Kulturne novice

Uspešni avstrijski PISATELJ PETER TURRINI s svojimi dramskimi deli, v katerih obravnava socialne probleme v Avstriji, beleži tudi mednarodna priznanja, saj njegova dela prevajajo v številne jezike — tudi slovenski.

Turrinijeva dela seveda tudi uprizarjajo. Danes teden so v SNG v Mariboru imeli premiero Turrinijeve drame „Meščani“. Kot znano, so imenovano dramo leta 1982 prvič uprizorili v dunajskem Volksteatru. Tedaj je uprizoritev doživela številne kritike in proteste, ker se avtor v drami „Meščani“ ubada tudi s problemi današnje družbe. Turrini v „Meščanih“ celo posredno kaže na napake politikov, kar je za prizadete seveda neprijetno. Vrednost drame je vsekakor drugod, namreč v strastni in neusmiljeni kritiki meščanskega razreda, v kritiki njihove (ne)morale in medsebojnih odnosov.

Pravkar Peter Turrini piše novo dramo oz. scenarij za televizijsko nadaljevanko, podobno „Alpski sagi“, vendar v tem delu, ki ga pripravlja skupaj s snemalcem Rudijem Pallo, obravnava zgodovino avstrijskega delavskega gibanja. Za osnovo je vzel pripovedovanje staršev in lastne izkušnje iz mladih dni, medtem ko Palla opisuje svoje izkušnje v dobi vajeništva.

Jugoslovanski pisatelji pripravljajo svoj 9. KONGRES, ki bo aprila letos v Novem Sadu. V dneh od 17. do 20. aprila bodo delegati vseh republik in avtonomnih pokrajin razpravljali o položaju pisatelja v sodobni družbi, oziroma na trenutno gospodarsko situacijo in političnim razvojem v zadnjih desetih letih, ko so se jugoslovanski pisatelji na taki ravni srečali zadnjič, je pričakovati, da bodo razprave in stališča besednih umetnikov zelo razgibana.

Društvo slovenskih pisateljev SRS bo na 9. kongresu jugoslovanskih pisateljev zastopano z 20-člansko delegacijo, v katero bodo, kot je povedal predsednik Tone Partljič, vključili tudi slovenske pisatelje iz Trsta in Koroške.

Konec minulega leta je generalni konzul republike Italije v Zagrebu Sandro Maria Siggia štirim slovenskim književnikom podelil ODLIKOVANJA za zasluge republike Italije in sicer za njihovo prizadevanje za zблиževanje različnih kultur. Niko

Košir, Ciril Zlobec, Andrej Capuder in Jaša Zlobec so bili odlikovani za njihovo prevajanje italijanske književnosti v slovenščino. S tem so prispevali k širjenju italijanske književnosti v tujini, je bilo povedano v utemeljitvi.

V torek bo Krščanska kulturna zveza podelila TISCHLERJEVO NAGRADO. Podelitvena slovesnost bo v dvorani Slomškovega doma v Celovcu, Tischlerjevo nagrado — še sto po vrsti — bo prejel župnik Vinko Zaletel.

V gostilni Sereinig v Podnu je razstavljal tržaški slikar-arhitekt GIOVANNI FRANZIL svoja dela. Umetnik je predstavil cikel pokrajinskih motivov v katerih izraža svoj odnos do likovnega oblikovanja.

V začetku novega leta je izšla zadnja številka koroške kulturne revije „DIE BRÜCKE“ letnika 1984. Vsebinsko je revija v glavnem posvečena likovnemu oblikovanju. Tako kot običajno, je urednik uvrstil tudi članke in razprave o raznih kulturnih vprašanjih. Med njimi je tudi prispevek dr. Matjaža Kmecla, slovenskega kulturnega ministra, ki piše o slovenskem prispevku h kulturnemu življenju Dunaja. Zanimiv je tudi članek univ. prof. dr. Otta Kronsteinerja, ki razpravlja o starih jezikih Koroške in današnje dvojezičnosti naše dežele. Pisec zatrjuje, da je Koroška vedno bila dvojezična in razmišlja tudi o raznih mitih ter narodni zavesti.

Ze zaradi omenjenih člankov je vredno, da novo številko „Die Brücke“ vzamemo v roke. Na razpolago je tudi v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu.

Med revijami, ki so izšle v začetku novega leta, je tudi MLADI ROD. Je to zimska številka, torej polna branja o zimi in veselju otrok v tem času. Seveda je v Mladem rodu tudi drugega čtiva kot na primer o naših krajih, o šoli, športu, živilih in drugih rečeh. Za Mladi rod pišejo domači pesniki in pisatelji, učitelji in taki, ki jim je stik z mladino pri srcu. Za Mladi rod pa pišejo tudi otroci sami, učenci ljudske šole in nižjih razredov srednje ali glavne šole.

Mladi rod, ki je poleg zanimivega branja tudi poln ilustracij, je zvest prijatelj šolske mladine in vseh, ki se čutijo mlade.

PLIBERK

Paleta kulturnih prireditev

Številne prireditve ob koncu leta in pa tudi letos pričajo, da pri nas v zadnjem času ne hodimo samo na pogrebe, temveč tudi na kulturne prireditve. Sicer so nekatere prireditve časovno že nekoliko oddaljene od nas, vendar bom kljub temu spregovoril nekaj o njih.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku je v nedeljo 2. decembra vabila na odrsko predstavo — kriminalko „Sveti plamen“, v izvedbi nam že dobro znanih igralcev SPD „Dobrač“ na Brnci.

Številni ljubitelji odrske umetnosti so se zbrali v farni dvorani v Pliberku, da prisluhnejo igri prosvetašev z Brnce, ki so nam že dolgo časa znani kot dobri igralci iger z zelo privlačno vsebino. Tudi tokrat so nas navdušili s svojim komadom. Brnške igralce že dolgo uspešno vodi Slavica Kropivnik. Hvaležni smo se vračali na svoje domove in hvaležni tudi za ves trud, katerega so morali vložiti v to odrsko delo. Želim, da bi se kmalu spet videli.

Vsem ljubiteljem lepe domače in umetne pesmi bo ostal v trajnem spominu večer 15. decembra, ko je v Schwarznovi dvorani v Pliberku nastopil Akademski pevski zbor Boris Krajger iz Maribora, katerega že dolga leta z velikim uspehom vodi prof. Jurgec.

Vedel smo, da je Akademski pevski zbor eden najboljših v Sloveniji oziroma Jugoslaviji in da je osvojil že vrsto lepih nagrad na tekmovanjih doma in v tujini. Prav zato smo s še večjo vnemo in radovednostjo prišli na prireditev, na katero je vabila „Podjuna“, Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza.

Nestrpno smo čakali na naše goste pevce iz Maribora, pač v pričakovanju, da bomo doživeli nekaj izrednega iz zakladnice naše pevske kulture in nismo se motili. Na oder je prišlo kar okoli sto pevki in pevcev, po večini samo mladih ljudi, katere vodi dirigent Jurgec. Schwarznovo dvorano je napolnila, kulture žejna publika in na mah je bilo v njej vse tiho. Že prva pesem iz src teh mladih poslanikov kulture nas je prevzela in navdušila in tako je bilo do konca koncerta. Zapeli so dovršeno, pa naj je bila to umetna, narodna ali partizanska pesem. Sleherni poslušalec je bil navdušen nad tem zborom in marsikatero pesem so morali še dodati. Peto se je tudi še potem, po uradni delu, tja do jutranjih ur, tokrat skupno z domačini.

Vsi smo bili enotnega mnenja, da tako lepega petja, kot ga je izvajal APZ Boris Krajger še nismo doživeli. Bilo je res enkratno in nepozabno. Vsakomur, ki se ni mogel udeležiti tega koncerta, je lahko žal in v opomin, da drugič ne bo zamudil tako vrhunskega petja.

Hvaležni prirediteljem in izvrstnim pevcem ter v želji, da nas bodo mladi pevci spet kmalu obiskali, smo se razšli na svoje domove.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku in ORF — Sloven-

ski oddelek sta 30. decembra vabila v Disco-Pigalle v Pliberku na ples in izbor popevk oz. na mesečno hit-parado slovenskih popevk. Zbralo se je lepo število mladine, da zaplešajo in si izberejo svojo najbolj priljubljeno popevko meseca. Prvo mesto sta dobili popevki Anzej - Edvin Fliser in Marry Ann - Oto Pestner.

Tudi silvestrovanje, ki ga že vrsto let prireja mešani pevski zbor „Podjuna“, je bio uspešno in zanimivo za vse, ki so radi v prijetni družbi ob čakanju na vstop v novo leto. Vse prehitro so minevale ure iztekajočega se leta v Schwarznovi dvorani v Pliberku in že je napočil trenutek, ko smo si silvestrovalci stisnili roke z vročo željo po sreči in zdravju. Zelja nas vseh je bila tudi, da bi v letu 1985 vladala mir in spoštovanje med narodi in da bi mi, kot narodna skupnost v Avstriji, ne bili prisiljeni iskati svojih pravic kot berač kruha, temveč da bi se lahko na vseh področjih počutili kot enakopraven in enakovreden partner med avstrijskimi sodeželanji. Vsekar pa bomo morali tudi v letošnjem letu pošteno prijeti za delo, če se hočemo obdržati na svoji zemlji. Ključ za to pa je v naši samopomoči in pri nas samih. Pojdimo korajžno na delo, da bomo na koncu leta lahko rekli — veliko je bilo storjenega in to prav s pomočjo naše življenjske volje in moči.

Koroška dijaška zveza je v soboto 5. januarja vabila v farno dvorano v Pliberk na igro „Evgen — iščem človeka“, katero je uprizoril Odr mladje. Avtor igre je Tankred Dorst, igrali pa so člani Odra mladje v režiji Marjana Stikra.

Vsebinska igra je prikrojena našim razmeram, kot da se dogaja pri nas na Koroškem. Ko je prišel Evgen k nam je hotel navezati stike s prebivalci, ki pa so ga sprejeli mrzlo in z zavračajočimi pogledi. Stalno mu nastavljajo pasti in vsem je sumljiv, ko išče človeka. Tudi oblast ga ima na „črni“ listi, torej res slika podoba naših razmer na Koroškem, to je dežele, ki se ima za najboljšo demokracijo na svetu. Za razmere, kakršne prikazuje Evgen, je kriva samo družba v kateri živimo. Kdor se ne pokori, je nevaren tip, ekstremist, komunist... in treba ga je onemogočiti.

Člani odra mladje so s svojim „Evgenom“ zadeli v živo tiste, ki nam kratijo pravice in tudi nas, da bi pri iskanju človeka res našli sočloveka. Škoda je, da te poučne in dobre igre ni videlo več ljudi.

Zahvaljujemo se igralcem Odra mladje za ves vložen trud, z željo, da bi nas še obiskali s podobnimi komadmi „koroške stvarnosti“.

To je bilo nekaj drobcev iz široke palete prireditev v našem kraju. Vsak, ki hoče sodelovati ali prispevati v obliki blagor lahko pride na svoj račun. Vsi moramo stremeti za tem, da bomo v bodoče še bolj delali in skupnih akcijah za obstoj in razvoj naše lepe slovenske besede in pesmi ter naše kulture in omike.

ikej

Slovenska prosvetna zveza in Slovensko prosvetno društvo
„Gorjanci“
v Kotmari vasi

vabita na

MLADINSKO
REVIJO

v soboto 26. januarja 1985 ob 14. uri pri Mežnarju v Kotmari vasi.
Nastopajo mladi recitatorji, igralci, pevci in godci iz Kotmare vasi
in Bilčovsa.

Na sporedu so tudi šale in kviz.

Prisrčno vabljeni!

PISMO BRALCA

Hainburg v naših listih

Vprašanje gradnje HE pri Hainburgu je z vsemi implikacijami vred (varstvo okolja, delovna mesta, direktna demokracija itd.) odmevalo tudi na Slovenskem. Pri tem se je pokazalo, da naši dopisniki, komentatorji in uredništva glede vprašanja, kaj je po slovensko „Hainburger Au“ niso nič manj „spri“ med seboj kakor deli avstrijske družbe glede same gradnje. Celovška Nedelja (1984/51.-52., str. 4-5; 1985/1., str. 12) in Naš tednik (1985/1., str. 2) pišeta o „hainburški

razu log. Slovar slovenskega knjižnega jezika 1975 določa log takole: „1. (močvir) travnik ob vodi, navadno deloma porasel z drevesi: () 2. knjiž. gozd ()“, France Bezljaj (Etimološki slovar): „gaj, ravninski, nizek gozd“. Loko opisuje SSKJ kot „nekoliko močvirnat travnik ob vodi“, gmajno pa kot „neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov“. Pri Hainburgu menda gre za „edini pragozd v srednji Evropi“ in besedna igra z nemškima glagoloma schlägern in schlagen (varovalci okolja: Wir lassen uns lieber schlagen als die Au schlägern) (gl. zlovešči 19. dec. 1984) je razumljiva le v zvezi z logom (ev. gmajno). Vse kaže, da „Hainburg“ še dolgo ne bo konca, trenutno premirje pa bi tudi mi lahko uporabili za razmislek — o tem drobnem jezikovnem vprašanju ter se odločili za najustreznejši izraz — log, koroški dopisniki in komentatorji toliko laže, ker imajo (so imeli) ob Zilji, Dravi, Beli in še kje log (voh), po Bezljaju (kor. narečno) „s travo in redkim jelševjem poraslo poplavno ozemlje za poletno pašo“. V tem primeru se odločitev ne zdi kdove kako težka.

dr. P. Z., Dunaj

IŠČEMO SNAŽILKO
za celodnevno zaposlitev.
Javite se od 8. do 16. ure
na tel. št.: 0 42 22 - 35 6 51

Loke, ljubljansko Delo (5. 1. 1985, str. 3) o „hainburških gmajnah“, koroški Slovenski vestnik (51./1984, str. 2; 1./1985, str. 2; 2./1985, str. 1 in 2) pa o „hainburškem logu“. So loka, gmajna in log pomensko res praktično isto (soznačnice)? Nemška beseda „die Au“ je dejansko lahko „Auweise“ in „Auwald“, toda kdor pozna ta „biotop“ ob Dravi in tudi slovensko besedje, bo dal prednost iz-

Jože Ulčar-Mirko umrl

Pretresla nas je žalostna vest, da je prejšnji teden nenadoma in nepričakovano v 60. letu starosti umrl znani družbenopolitični delavec in bivši koroški partizan, komandant severnega bataljona, ki se je boril na Svinški planini, Jože Ulčar-Mirko.

Pogreba se je udeležil tudi predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, ki se je ob odprtem grobu poslovil od svojega bivšega saborca na Svinški planini.

Jože Ulčar je bil znan kot velik prijatelj koroških Slovencev, še bolj pa kot prijatelj koroških partizanov, katerih organizacijo je moralno in gmotno podpiral. Ta pomoč se je še posebno odražala pri restavriranju mednarodnega spomenika borcem osmih narodnosti v Šentrupertu pri Velikovcu, ki so se borili na severni strani Drave. Spomenik so neofašisti leta 1953 razstrelili. S pomočjo merodajnih tovarišev iz Kranja in Jesenice je Zveza koroških partizanov ta zgodovinski spomenik obnovila in ga postavila na spominskem Peršmanovem domu poleg muzeja NOB. Da je Zveza ta načrt mogla uresničiti, gre v veliki meri zahvala pokojnemu Jožetu Ulčarju.

Ulčarjeva življenjska pot je bila trnjeva, kot pot večine njegovih prijateljev in sorcev. Že v rani mladosti je občutil vso grenkobo in težo nacističnega nasilja. Zato se je odločil za odpor in se pridružil gorenjskim partizanom. Zaradi njegove hrabrosti mu je štab vrhovnega poveljstva partizanske vojske zaupal najbolj težko in odgovorno nalogo, poveljstvo severnega bataljona na Svinški planini.

Pokojnega Jožeta Ulčarja bomo ohranili v častnem spominu. Naj mu bo domača zemlja lahka.

PRIREDITVE

RADIŠE

OGLED DIA-SLIK

„Radiše — spomladi in poleti“
v soboto 19. 1. 1985 ob 19.30 uri v klubski sobi kulturnega doma na Radišah. Predavatelj: Marjan Wrulich. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Radiše“

Slovenska kmečka zveza vabi na
STROKOVNO PREDAVANJE
v ponedeljek 21. 1. 1985 ob 19. uri pri Kovaču na Obirskem.

Tematika predavanja: z boljšo vzrejo, gojitvijo, oskrbo in krmljenjem goveda, do večjega zaslužka v hlevu. Predavatelj: dipl. inž. Gold (kmetijska zbornica).

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi vse prijatelje nordijskega smučanja na

LJUDSKI SMUČARSKI TEK
za jubilejni pokal „85 let slovenske planinske organizacije na Koroškem“
Tekmovanje bo v nedeljo 3. februarja na loipi pod Košuto v Selah. Start (ob čisti, ki pelje čez Šajdo) bo ob 13. uri. Razdelitev nagrad bo v gostilni pri Trklu.

CELOVEC

PODELITEV

6. TISCHLERJEVE NAGRADE
župniku Vinku Zaletelu
v torek 22. 1. 1985 ob 19. uri v dvorani Slomškovega doma, 10.-Oktober-Straße 25 (1. nadstropje), v Celovcu. Spored bo popestril MePZ Jakob Petelin-Gallus, pod vodstvom Jožeta Ropitza. Prireditelj: KKZ

SEMINAR ZA DRUŽINO
na Reberci
od sobote 9. do nedelje 10. februarja 1985 v Mladinskem centru na Reberci. Voditelja: prof. Ida Vrt in prof. Janez Bitenc.

Prireditelj: Kršč. kulturna zveza.

Slovenski atletski klub vabi na
PLES SAK
v soboto 2. 2. 1985 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici. Igra ansambel Franca Korbarja s pevko Magdo Koren.

Prisrčno vabljeni!

Na povabilo „Filozofske družbe Celovec“ predava v ponedeljek 21. 1. 1985, ob 16. uri, v predavalnici III. univ. prof. dr. S. Stojanovič na temo: „Je Marx odgovoren za ideologizacijo marxizma?“

GLOBASNICA

PLES

v soboto 19. 1. 1985 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici. Za ples igrajo „Fantje iz Podjune“. Prireditelj: SKD Globasnica.

NAUTIK-KLUB KOROTAN

● Od 11. 3.—15. 3. 1985

Teoretični tečaj za internacionalni kapitanski izpit

„MORNAR MOTORIST“
dnevno od 18.30 do 21.00 ure v Celovcu, Mladinski dom, Mikschallee 4

Prijave do 5. 2. 1985 z vplačilom samopriskevka šil. 1000.— na konto 3172 Posojilnica Celovec.

● Od 29. 3. do 6. 4. 1985

Velikonočni jadrni teden „Benetke—Pula—Poreč“. Prijava do 20. 2. 1985 z vplačilom samopriskevka za vožnjo šil. 2000.— na konto 3172 Posojilnica Celovec.

● Od 10. 8. do 1. 9. 1985

Poletno jadranje v Grčijo.
Cena: samopriskevka za vožnjo šil. 7500.—
Prijave do 5. 3. 1985 z vplačilom prijavnine šil. 1500.— na konto 3172 Posojilnica Celovec.

ZELEZNA KAPLA

Anton Leskovec
DVA BREGOVA

v nedeljo 26. 1. 1985 v farni dvorani. Prireditelj: Slovensko prosv. društvo „Zarja“ v Železni Kapli.

NADALJEVALNI TEČAJ
ZA ZBOROVODJE

v soboto 19. 1. 1985 ob 15.30 uri v društveni sobi nad Posojilnico v Bilčovsu.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. januarja 1985

Za 100 dinarjev dobite	8.50 šil.
Za 100 dinarjev plačate	10.50 šil.
Za 100 lir dobite	1.10 šil.
Za 100 lir plačate	1.18 šil.
Za 100 mark dobite	692.70 šil.
Za 100 mark plačate	709.00 šil.

PREŽIHOVA ŠOLA

V petek 25. 1. 1985 ob 19.30 uri v Klubu Prežihovega Varanja, Benediktinski trg 5/I. Celovec

Cvetko Zagorski: **SLOVENSKI PISATELJ IZ DELAVSKIH VRST**

Prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza

PRIREDITEV OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

v sredo 6. februarja 1985, ob 19.30 uri, v ORF-teatru v Celovcu, Sponheimerstr. 13.

Slavnostni govor: ravnatelj dr. Reginald Vospersnik — čuvajmo Prešernovo dediščino
Podelitev Janežičevih priznanj — dr. Janko Zerzer

Recitira Andrea Zikulnig
Koroška umetniška beseda v glasbi:
Besedila: Milka Hartman, Gustav Januš, Urban Jarnik, Andrej Kokot, Anton Kuchling, Valentin Polanšek
Glasba: Hanzl Artac/Bojan Adamič, Anton Nagele, Jože Ropitz, Franz Schubert, Tomaž Svete, Pavel Sivc
Izvajajo: Neven Belamarič (bas), Anton Feinig (bariton), Janez Kampuš (bariton), Zlata Ognjanovič (sopran), Bojan Adamič, Andrej Feinig, Jože Ropitz, Milivoj Šurbek (klavir)

„Prišel sem iz centra nemške trdnjave do centra slovenskega svobodnega ozemlja“

Pred 41 leti je bila ustanovljena slovenska „gozdna akademija znanosti“

Pred 41 leti je izvršni odbor OF izdal odlok za ustanovitev partizanskega znanstvenega inštituta, ki je pomagal usmerjati politiko slovenskega naroda pred in po osvoboditvi. Razstava o delovanju tega inštituta je bila do pred tednom dni na ogled v prostorih celovške Aule slovenice.

Sodelavec tega Znanstvenega inštituta je bil od jeseni 1944 naprej tudi živilozdravnik dr. Luka Sienčnik iz Dobrle vasi. Pozimi 1944-45 je pod težkimi pogoji sestavil prvi popolni seznam dvojezičnih krajevnih imen Koroške, predaval pa je tudi o položaju okupirane Koroške ter se vključeval v razprave o izgradnji živilozdravništva v bodoči Sloveniji. V drugi polovici tega poročila lahko preberete njegove osebne spomine na tisti čas.

Prej pa še k razstavi sami. S slikovnim materialom, z originalnimi pismi, sklepi, z zbirko znanstvenih razprav in knjig (tudi o manjšinskem vprašanju) je razstava prikazala problematiko razkosanosti slovenskega naroda med obema vojnoma in trud slovenskih ustanov raziskati položaj vseh Slovencev in pomagati pri iz-

boljšanju položaja le-teh. Po nemški okupaciji Jugoslavije je bila v oktobru 1941 že ustanovljena komisija za obravnavo bodočih meja, v kateri so med drugim sodelovali tudi Fran Zwitter, Bogo Grafenauer in drugi. Po kapitulaciji Italije in po razmahu narodnoosvobodilnega gibanja je OF še pomnožila napore za boljšo organizacijo strokovnega in kulturnega dela. Zato je januarja 1944 izvršni odbor OF sprejel sklep o ustanovitvi Znanstvenega inštituta, ki so ga imenovali tudi „gozdna akademija znanosti“. Vsebinsko je bil inštitut široko zasnovan in je imel nalogo obravnavati vprašanja slovenske zgodovine in geografije, pravna in medicinska, tehnično-gospodarska in prosvetna vprašanja. Delo je bilo usmerjeno v podporo osvobodilnega boja in tudi že v korist obnovitvenega dela

po osvoboditvi. Kot je povedala na otvoritvi razstave dr. Jasna Fischer pa sta bili težišči inštituta pri zbiranju materiala za rešitev vprašanj meja nove Slovenije in pri zbiranju materiala za zgodovino osvobodilne borbe.

Razstavo, ki je bila javnosti prvič predstavljena lani marca v Skupščini Slovenije, so pripravile tri ustanove — dediči bivšega partizanskega znanstvenega inštituta: Inštitut za narodnostna vprašanja (sodelavec Janez Stergar je pripravil scenarij), Inštitut za zgodovino delavskega gibanja (Marjeta Adamič je vodila arhivske priprave) in Muzej ljudske revolucije Slovenije (vesbinsko pripravo in tehnično izvedbo je vodila Marjeta Mikuž). Pri pripravi postavitev razstave v Celovcu pa sta sodelovala tudi Slovenska prosvetna zveza in Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu.

DR. LUKA SIENČNIK: PREKO PRIMORCEV V SVOBODNO OZEMLJE

V razgovoru s sodelavcem našega lista je dr. Luka Sienčnik (81) pripovedoval, kako so ga leta 1942 pri nemških vojakih označili za nezaščenega in kako je na povelje gestapa moral nastopiti novo službeno mesto kot živilozdravnik v Spitalu. Ze prej je slutil, da v Dobrli vasi ne bo dobil več službenega mesta in da se bližajo še hujši dogodki: izselitev.

V Spitalu je dobil novo mesto, kjer je v teku leta 1943 vzpostavil stike s primorskimi partizani. Tam je bil njegov znanec dr. Vilfan iz Kranja sekretar IX. korpusa. Tedaj je primorske partizane že oskrboval z medicinskimi instrumenti in z medicamenti. Srečal se je tudi s Karlom Prušnikom-Gašperjem. Nevzdržna je zanj postala situacija, ko so leta 1944 pri Podkloštru na novo izseljevali narodno zavezne družine, med njimi tudi njegove sorodnike. Pre-

tresen je moral spoznavati, da so se nekateri takozvani avstrijski antifasisti vtihotapili v vrste nasprotnikov hitlerjevega fašizma in izdajali narodno zavezne Slovence. Sklenil je, da se čim prej pridruži partizanom.

Najprej se je s partizani zmenil, da ga na obisku v Bledu ugrabijo

Dr. Luka Sienčnik z ženo Ljudmilo

(s tem bi ščitil družino), vendar je ta prvi poskus spodletel. Zato se je teden pozneje naskrivaj peljal z vlakom iz zgornje Koroške v Beljak, od tam na Bled, od koder so ga primorski partizani skrivaj spravili skozi vso Slovenijo v osvobodeno ozemlje v Crnomlju, kjer je bil v „bazi 80“ partizanski Znanstveni inštitut.

Dr. Sienčnik pravi: „Nisem vedel kam grem, to je vse organiziral IX. korpus. Jaz sem samo hotel priti na neko mesto, kjer morem merodajnim ljudem povedati, kakšen je položaj na Koroškem. V „bazi 80“ so bile v gozdu skrite barake, moral si vedeti

geslo, da si prišel mimo straže v inštitut.“

Vodja inštituta, dr. Fran Zwitter, ki ga je Luka Sienčnik poznal že od študijskega časa na Dunaju, mu je dal takoj nalogo: „Takoj sem dobil nalogo, da poročam o sedanjem stanju na Koroškem. Postal sem nekako referent za Koroško, da poročam, kaj se tukaj dogaja. Pisal sem referate, tudi o gospodarskem stanju kmetov južno in severno od Drave, v Rožu, po Gurah... Te kraje sem poznal iz študentskih let in od predavanj kot živilozdravnik.“

Že v prvih dneh je Luka Sienčnik zbranim sodelavcem inštituta razlagal zakaj se je odločil iti med partizane: narodno zatiranje na Koroškem je postalo nevzdržno, posebno ga je pretreslo še zadržanje nekaterih avstrijskih „antifasistov“, ki so izdajali našega človeka, ki je iz narodnostnih razlogov šel k partizanom in ki je hotel doživeti narodno osvoboditev. Napravil je tudi bridko izkušnjo, da gre nerazumevanje za slovenska življenjska vprašanja skozi vse politične tabore večinskega na-

Slovenska prosvetna zveza
razpisuje
delovno mesto

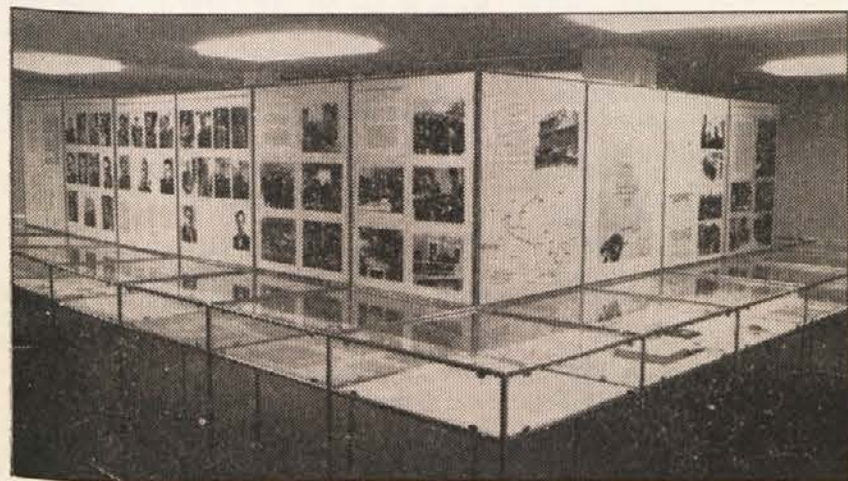
nameščenca

z naslednjimi pogoji
za namestitev:

- dobro obvladanje obeh deželnih jezikov (zaključena srednješolska izobrazba);
- organizacijske izkušnje in sposobnosti;
- sposobnosti za kulturnopolitično delo in aktivno sodelovanje v organizacijah in krajevnih kulturnih društvih slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Prijave sprejema Slovenska prosvetna zveza, Gasometergasse 10, 9020 Celovec, do 9. 2. 1985. Prijavitelj priloži tudi življenjepis in spričevalo.

Slovenska prosvetna zveza

Razstava ob 40. obletnici ustanovitve Znanstvenega inštituta OF v Auli slovenice

Žitara vas

V zadnjih dneh starega leta nas je zapustila „Pekčeva mati“ Ana Skof iz Proboja po težki bolezni in trpljenju v 88. letu starosti.

Rajna se je rodila 29. junija 1897 pri Pekcu in je bila vsa leta doma. Poročila se je leta 1919 z Mihanom Skofom iz Goselne vasi.

Skupno z možem sta pridno kmetovala na majhni Pekčevi kmetiji, ki leži nad Žitaro vasjo. V delni strmini je delo precej oteženo, tako da ju je stalo več truda kot kakega kmeta v dolini.

Iz skromnih sredstev ter s pridnimi rokami sta si v teku časa popravila in lepo uredila Pekčevo domačijo. Mož, ki je že pred 17 leti zaradi neozdravljive bolezni predčasno zapustil ženo ter hčerko Marjijo, se je ukvarjal tudi s čebelami in s tem zasigural družini dodatni zaslužek. Tudi rajna je ljubila če-

bele. Skupno s hčerko sta oskrbovali in se trudili, da jih ohranita, kar bo sedaj za hčerko zelo težko, ko je ostala sama.

Tudi Pekčevi družini Hitlerjevi pristaši niso prizanesli ter izselili moža-očeta. Ostali sta sami v teh trdih in krutih časih vojne, kar za mnoge žene tedaj ni bilo enostavno, ko so morale same spraviti otroke in kmetijo naprej.

Skupno s hčerko sta gospodarili naprej in dočakali konec krute vojne in tudi vrnitev očeta-moža, ki se je po dolgih mesecih trpljenja, zaničevanja in ponižanja vrnil k svojim.

Rajna je vsa leta dobivala slovenski tednik in je tudi rada poslušala domačo slovensko pesem. Zmeraj je bila vesela, če so prišli sorodniki iz Šmarjete v Rožu in zapeli ter se z njo poveseleli, po-

sebnost ob rojstnih dnevih. Zato so ji Šmarječani tudi ob mrtvaškem odru na domu zapeli v slovo, kar je bilo za vse navzoče sosede zelo ganljivo.

Ob številni udeležbi sorodnikov od blizu in daleč ter sosedov, smo rajno spremili na njeni zadnji zemeljski poti na kraj počitka v Žitaro vas, kjer je opravil pogrebne obrede domači župnik Matevž Nagele ob asistenci župnika Jozija Dameja. Tudi moški zbor „Trta“ se je od rajne poslovil na domu in na pokopališču, ter na željo tudi pri sedmimi zapel nekaj primernih pesmi.

Težko prizadeti hčerki Mariji izrekamo naše iskreno sožalje.

H. T.

Pred letom dni je umrl Šimej Martinjak

V ponedeljek 14. januarja je minilo leto dni, odkar smo se za vedno poslovili od Šimeja Martinjaka. Z njim smo položili v domačo zemljo rojaka, ki je v naši kulturni zgodovini zapustil neizbrisno sled, zlasti v Šentjakobu v Rožu.

Kadar koli bo tekla beseda o slovenski kulturi v Šentjakobu v Rožu, kadar bo govor o Miklovi Zali, bo prisotno tudi ime Šimeja Martinjaka. Kajti Šimej Martinjak je bil režiser nepozabnih uprizoritev Špi-carjeve igre Miklova Zala, ki je pod njegovim vodstvom bila uprizorjena celo na odru drame SNG v Ljubljani. Nepozabne so uprizoritve Miklove Zale na zgodovinskih tleh v Svatnah, katere si je vedno ogledalo več tisoč ljudi.

Šimej Martinjak je bil znan tudi kot pevec in organizator, posebno pa kot narodno-politični delavec. Zato je bil tudi med prvimi žrtvami fašizma in kot tak prestajal pekel raznih koncentracijskih taborišč od Buchenwalda do Dachaua.

Šimej Martinjak in njegov doprinos v našo kulturno zakladnico bo med nami ostal vedno živ. Zato se ob obletnici njegove smrti hvaležno klanjamo njegovemu spominu.

Kuežnik Franc

Nonča vas

Zepet so zvonovi naznanjali, da je kruta smrt izrgala iz naše srede novo žrtev. Z vso hirostjo in neusmiljenostjo se je oglasila v mirni in srečni družini direktorja Poldeta in Milije Cvelf in vzela s seboj še rosnno mlado, nadebno in vedno nasmejnjo hčerko Martino. Na Silvestrovo, ko se vse pripravlja na novo leto in se veseli novega leta ob mislih, kaj nam je podarilo minulo leto in kaj nas vse čaka v letu, ki je na pragu. Vsi dobri ljudje si ob tem začetku novega leta želijo srečo, zdravlja in veselja ter si sežejo v roko z najboljšimi željami. Tudi mlada Martina, vsa polna življenja in veselja, ni mogla vzdržati pri svojih domačih in je šla voščiti srečo tudi drugim, da ne bi bila srečna samo ona, temveč vsi dobrega srca, sorodniki, sosedje vaščani, znanci in prijatelji. Ob vsej tej njeni zagnanosti in prešerni izpovedi sreče ob rojstvu novega leta, pa mlada Martina ni mogla vedeti, da so njena voščila in želje zadnje, ter da se prav ob rojstvu novega leta izteka njeno mlado življenje. V hipu strašne nesreče, so bile vse lepe sanje mlade Martine za vedno pokopane. Strašna mora je legla na starše, sorodnike in vse, ki so poznali Martino, da je bila ob prometni nesreči težko poškodovana in to prav v jutranjih urah novega leta. Novo leto se je spremenilo v leto žalosti in neizmerne bolečine predvsem za domače. Vsa zdravniška veda Martini ni mogla pomagati, da bi ji vrnila tisto njeno mlado življenje in up v bodočnost. Vsi smo samo še upali, da bo prestala, da bo ozdravela. Vedno spet si slišal vprašanja, kako gre Martini, ali bo ozdravela. Toda mlada Martina ni mogla preboleti težkih poškodb na glavi. Veliko prežgodaj je odšla od svojih ljubljenih k večnemu počitku, čeravno je šele začela živeti.

Neizmerna bol v srcih staršev in sester Martine je prevzela vse dobre ljudi, ko so naznanjali in vabili na po-

greb drage in priljubljene Martine. Iz globokega sočustvovanja do svojcev in ker je šlo za mlado življenje, se je zbralo na pogrebu nesrečne Martine veliko ljudi, da naša vas tega še ne pomeni. Pretresljive so bile besede slovesa župnika Slickra in pesmi domačih pevcev. Posebno je segla v srce pesem mlade Podjune: „Zakaj se rožca nisi skrla, da te je slanca pomorila“. Težko je ob vsakem pogrebnem slovesu, še veliko bolj pa je hudo, kadar se poslavlja mlado življenje. Prav zaradi tega pa so bili med pogrebi na njeni zadnji poti večinoma mladi ljudje, polni življenja, kakor je bila mlada Martina. Naj bi se ti mladi zavedali Martininega pogreba in jo imeli vedno v svojih srcih in mislih ter da bi se ne bilo treba več zbirati na pogrebu mladega človeka, ki je moral dati svoje življenje veliko prežgodaj. Vsak tudi samo deloma more krojiti svojo usodo in se skušati izogniti nesrečnim naključjem.

Vsem, še prav posebno pa mladini, bi moral biti pogreb mladega dekleta resno opozorilo, da so v svoji mladostni razposajenosti bolj obzirni tudi do svojih staršev. Vsak se naj zaveda, koliko skrbi in žalosti je povzročeni, ko se morajo starši ob odprtem grobu posloviti od svojega ljubljenelega družinskega člana.

Naj bo mladi Martini domača zemlja lahka, v katero je morala veliko prežgodaj. Težko prizadeti Cvelfovi družini izrekamo globoko sočustvovanje in iskreno sožalje.

ikej

OBČINSKE VOLITVE 1985

Volilni sezname - vpogled

Klub slovenskih občinskih odbornikov opozarja vse volilne upravičence južnokoroških občin, da si pravočasno zagotovijo volilno pravico.

Od 21. 1. do 31. 1. 1985 je na vsaki občini možen vpogled v volilni seznam. Samo v tem času je možen tudi priziv če so nekoga pomotoma izpustili. Po § 26 občinskega volilnega reda (GWO) je možen priziv pismen, usmen ali telefoničen. Vendar Klub priporoča da se prizive vložijo pisno.

Volilne seznime imajo tudi slovenski občinski odborniki. Za vse informacije

se lahko obrnete tudi na Klub slovenskih občinskih odbornikov, Viktringer Ring 26, tel. (04222) 511 533.

Volilne priče: Ker so se nekateri odborniki ustrašili, Vam sporočamo, da še nihče ni zamudil roka za prijavo volilnih prič. Formularji bodo na razpolago sredi februarja (zadnji dan prijave je 7. 3. 1985).

Volilni postopki: Če nastajajo težave, prosimo takoj kličite klub (tel. zgoraj) ali NSKS (tel. 04222 - 512 518). Wedenig in Sommergerger sta člana deželne volilne komisije.

MoPZ SPD „Edinost“ v Pliberku poimenovali po Folteju Hartmanu

Minulo soboto zvečer se je kljub hudemu mrazu zbralo mnogo ljubiteljev zborovskega petja, med njimi tudi več častnih gostov, da bi prisluhnili slovenski pesmi. Prišli so, da prisluhnejo pri nas dobro znanemu moškemu pevskemu zboru „Vres“ s Prevalji, katerega vodi Joško Kert.

Predsednik SPD „Edinost“ Joško Hudl, je v pozdravnem govoru dejal, da so organizatorji, odborniki pliberškega društva, dogodku v lepi dvorani gostilne „Floraniwirt“, dali več pomenov in jih oblikovali v lep šopek kulturnega užitka.

Prvi in za nas pevec je bil najbolj pomemben trenutek ta, da smo po sklepu pevcev in društvenega odbora MoPZ „Edinost“ Pliberk preimenovali v MoPZ „Folte Hartman“ v Pliberku. Kot znano, je bil Folte Hartman ustanovitelj zbora, katerega je vzorno vodil preko 50 let. Za pevce Folteji ni bil le odlični pevovodja, ampak tudi vzor ljubezni in dela na pevskem in narodno-političnem polju. Neprisiljeno in z globokim občutkom je Folte navduševal nas mlade pevce in nam vlival pogum in veselje do petja. Pevci smo mu hvaležni, ker nam je vliil ljubezen do pesmi in ponosni smo, da bomo pod njegovim imenom nadaljevali njegovo delo.

Druga točka sporeda je bila predstavitev novega deklškega zbora domačega društva, katerega vodi učiteljica Cila Galič. Zbrano občinstvo je navdušeno sprejelo lepo pripravljeni skladbi zbora. Mlademu zboru želimo veliko uspeha in veselja pri nadaljnjem delu. Če preidemo k tretjemu delu prireditve, naj omenimo, da je na povabilo našega društva našemu zboru vračal obisk MoPZ prosvetnega društva iz Vinske gore in nam pod vodstvom Alenke Janičeve zapel nekaj pesmi.

Vrhunec sobotnega doživetja pa je bil čudovito podani spored pesmi, s katerim je nastopil MoPZ „Vres“ s Prevalji. Pod vodstvom Joška Kerta so Prevaljčani osvojili srca naših ljudi. Popeljali so nas v svet zahtevnejše pesmi in vanjo vpleli našo koroško pesem, tako da se je čas koncerta prehitro iztekel. Upamo, da bodo pevci „Vresa“, s katerim je naš zbor pobraten, še večkrat zapeli v Pliberku in tako nadaljevali našo skupno pot, katero smo začrtali že pred leti.

Ob koncu uspešnega koncerta so združeni moški zbori zapeli pesem „Oj Triglav moj dom“, pesem, ki nas živo spominja na Folteja Hartmana, ko jo je sprepeval s pevci-sotrpini v koncentracijskem taborišču Dachau.

„Strašansko me mika, da bi spet kdaj igrala tenis. A kaj, ko ne pridem do tega. S časom sem kar naprej na tesnem," tarna soseda.

„Tale film bi si pa zares rad ogledal. To-liko govorijo o njem. Ne vem, ali se mi bo posrečilo, ko pa mi tako manjka časa," se jezi prijatelj.

„Sinoči sva bila v operi," pripoveduje kolegica v službi. „Kakšen čudovit večer!" So- delavka ji pritrdi. „Ah, prav imaš. Človek si mora tudi za take stvari vzeti čas. Meni pa ga zmerom manjka. Že pride kaj vmes..."

Čas je torej kriv. Kdo med nami ne pozna te formule in kdo je ne uporablja. In kdo se

Kaj pomenijo sanje?

Noč ni namenjena samo spanju. Noč je čas, ko človek doživi več kakor podnevi — pre- čudovito ljubezen in vznemirljive pustolovšči- ne, srhljive strahove in neverjetne fantazije, polne nemogoče zmede. Vse ima svoj pomen in tudi cilj, vse nekaj pomeni tudi za čas, ko ne sanjamo. Sanje zagotovo niso puh in pena. Sa- nje so dejansko „na novo odkrita govorica" in „ključ do osebnosti", kakor razlagajo psihologi. Opirajo se na znanstvene temelje, pomagajo si z opazovanjem in meritvami. Dve stvari sta kot pribiti:

1. Vsak človek sanja. Otročiček v zibelki sa- nja prav tako kakor starček v naslanjaču, če- prav je čas sanj na starost čedalje krajši. Od- rasel človek srednjih let med spanjem, ki traja sedem ur in pol, prespanja povprečno 90 minut. „Tisti, ki se ne spominja ali se le redko spomi- nja vsebine svojih sanj, je na splošno močna, trezna in samozavestna osebnost, ki ima za čustvene stvari bolj malo smisla in časa," me- ni profesor psihologije Franz-Christian Schu- bert iz Münchenglada.

2. Slehera noč je polna sanj. Vseh skupaj jih je od štiri do osem. Prve sanje se začne dve ali tri ure zatem, ko se človek pogreze v spa- nec. Čim bliže je jutro, tem pogostejše so sa- nje. Povprečno trajajo 10 minut, lahko pa se zavlečejo tudi na 40 minut in celo več. Sanje se namreč ne razvijajo z bliskovito naglico, ampak potekajo tako, kakor bi se tisto, kar človek sanja, godilo v resnici. Torej traja vse prav tako dolgo, kot če bi se dogajalo zares. In še nekaj — sanje so lahko v barvah ali črno- bele.

Skoraj vse sanje se začnejo kakor v gleda- lišču. Človek se preseda in preteguje, preden se začne predstava, a ko se dvigne zastor, postane čisto tiho in mirno. Celo smrčanje potihne.

Telo postane mlahavo in od časa do časa se kje zgane kakšen del. Toliko budnejša pa sta psiha in duh. Možgani okrepijo električno de- javnost, kar se da dokazati s krivuljo elektro- encefalograma (skrajšano EEG). Krvni tlak se zviša, srce začne pospešeno utripati, dihanje postaja nepravilno. Tako telo izraža občutja, ki ga prevečajo, medtem ko sanja. Oči se za zapri- timi vekami hitro obračajo, kakor bi opazova- le, kaj vse se dogaja na odru med predstavo.

SIGNALI IZ PODZAVESTI

Se zmerom je sporno, kaj naj bi sanje pome- nile. Naravoslovci trdijo, da niso drugače ka- kor sad naključja. Njihova teorija pravi, da se možgani ponoči znebijo vsega odvečnega in sprostijo glavo, da bi spet mogla misliti čez dan. Nehote se ves čas vzbujajo celice možgan- skega debela in sporočajo tudi še tako nepo- membne podatke velikim možganom. Sive mož- ganske celice si prizadevajo, da bi tej poplavi neurejenih dražljajev poiskale smisel, in tako nastajajo nenavadne sanjske podobe, ki so ve- činoma nepomembne pa tudi nerazumljive.

Psihologi še zmerom pritrjujejo Sigmundu Freudu. Sanje naj bi bile šifrirani signali člove- kove podzvesti. Razlaga sanj pa naj bi bila kraljevska pot do poznavanja človekove pod- zvesti, kakor je veliki učitelj zapisal že leta 1899. „Sanje so prikrite izpolnitve zatrtih že- lja." To so želje, ki si jih človek čez dan ne upa uresničiti, ker bi se prekršil zoper moralo

in pravila igre, ki jih je postavila družba. Samo ponoči je tako svoboden, da se ne meni več za številne omejitve in se prepusti svojim go- nom.

Prenekatera izmed zatrtih želja je tako neza- slišana, da njena gola dejstva neprijetno dreg- nejo spečega in ga utegnejo celo prebuditi. To- da, kot je dejal Sigmund Freud, sanje so va- ruh spanja, zato se jih človek ne sme plašiti.

Med spanjem se nam vrstijo slike, ki so včasih prav zamotane in neverjetne. Nekatere ne razodevajo ničesar, medtem ko nas druge lahko pripeljejo na zanimive sledi in do skrivnosti naše podzvesti.

Dejanje v njih je zgoščeno, osebe in stvari se znajdejo povsod tam, kjer jih ne bi pričako- vali, figure, telesni deli, želje in bojazni se spre- minjajo v simbole, dogodki pa postanejo tako zmaličeni, da jih ni mogoče prepoznati.

Sigmundu Freudu in njegovim naslednikom se je posrečilo te simbole razvozlati. Njihov be- sednjak izraža večinoma spolnost. Nikakor pa ni hujno, da bi vse, kar preživlja človek v sa- njah, razlagali z neizpolnjenimi seksualnimi že- ljami. Vsaj še dva vzroka obstajata, zaradi ka- terih človek sanja.

Čutni dražljaji se oglašajo tudi med spanjem in se vpletajo v sanje. Včasih neposredno — človek sanja o bogato obloženi mizi, kadar mu prede v želodcu, včasih pa zelo spremenjeno — kapljica vode na dežniku je v sanjah naliv, kot bi se utrgal oblak.

Skrbi človeka zasledujejo tudi med spanjem. Največkrat ga tlačijo zaradi neprijetnosti, ki ga čakajo — morda strah pred bližnjim izpi- tom, včasih pa sanje prinesejo tudi veselo pre- senčenje — problem, ki koga muči, se mu raz- plete prav v sanjah.

Sovjetski zdravniki celo menijo, da sanje človeka opozarjajo na bližajoče se bolezni. Vo- da naj bi pomenila bolna pljuča, zboldljaj z nožem pa naj bi naznanjal srčni infarkt.

Večini ljudi se zdijo sanje kakor slikovna uganka. Vendar tudi zanje velja, kar je dejal Sigmund Freud: „Dober sanjač lahko s sanja- mi razčleni svojo vsebno, osebnost, če le ve, kako naj si razlaga pomen sanj."

SANJE O SPOLNOSTI so zelo pogostne in se navadno razpletajo brez ovinkarjenja. Žen- ska, ki sanja, da jo zlorablja neznan moški in je neboljena, ker jo je zvezal, si v resničnem življenju želi več strastnosti in bi kar privolila, da bi si jo moški nasilno vzel. Moški, ki v sa- njah spi z drugo žensko, namesto s svojo, si želi več ljubeznivosti ali partnerice, ki bi bila bolj strastna. Kdor na stopnicah pogosto srečuje istega človeka, si želi spolnih stikov z njim. Enako si je mogoče razlagati sanje, v katerih moški grozi ženski z orožjem, bodisi s sabljo ali s kakšnim podobnim predmetom; podobno pomenijo sanje, v katerih ženska izroča moške- mu skrinjico ali kakšen podoben predmet, v katerega je mogoče kaj spraviti.

SANJE O PADANJU pomenijo strah pred življenjem. Človek sanja, da mu kje na višini spodrsne, potem pa pada, pada, pada. Razode-

vajo strah, da bi izgubil položaj, na katerega se je že povzpel, ali bojazen, da mu bo spode- telo, ko bo že čisto blizu cilja.

SANJE O LETENJU skoraj vselej govorijo o uspehu in ga v resnici simbolizirajo. Speči se je morda prikopal do uspeha in ga zdaj navda- jata ponos in veselje, ali pa se mu zdi, da je pri najboljših močeh, zato se bo lahko postavil po robu vsemu, kar bi mu utegnili naspro- tovat, in bo premagal vse ovire. Kdor leti v veliki višini, naj se zamisli — to je opozorilo, naj bi bil bolj kritičen do samega sebe. Nikar previsoko, da ne bo izgubil tal pod nogami in boš toliko globlje padel!

SANJE O BEGU izražajo nezaveden strah, da človek ne bo znal napraviti pravega koraka v življenju. Takšen omahljivec pogosto sanja, da ga zasledujejo, toda ubežati ne more, ker je kot prikovan. Ljudje pogosto sanjajo tudi o oviri, ki je človek ne more premagati, kar po- meni, da se boji, da zastavljenega cilja ne bo mogel doseči, ali pa ga je strah, da njegov trud ne bo dobil priznanja.

Sanje o tem, da smo KAJ ZAMUDILI — na primer vlak, ali KOGA ZGREŠILI, sim- bolizirajo tek življenja, napredek, čas. Človek, ki se mu to sanja, dejansko občuti strah, da bo zamudil vlak, se pravi, da se mu bo prilož- nost ponudila prepozno ali da ne bo mogel ve- deti, kdaj se mu katera ponuja.

Sanje o tem, da smo NAGI, so sanje raz- galjanja. Z obleko se skušamo drugačito, kadar smo brez nje, se pokaže naš pravi jaz, ki bi ga sicer radi pred drugimi prikrili. Sa- njati o tem, da smo nagi, pomeni prikriti strah, da bi nas kdo razkrinkal in spregledal — mor- da zato, ker je v resničnem življenju velik raz- loček med tistim, kar smo, in tistim, kar bi radi bili.

Možni sta še dve drugi razlagi. Človek, ki se mu sanja, da je brez obleke, je morda ujet v precep in je prav tako neboljen kakor nagec sredi ceste. Lahko pa sanje o neboljenosti nagoti ponazarjajo tudi sanjačevo nezadovoljstvo s samim seboj, nezadovoljen je in sramuje se, ka- kor bi se sramoval, če bi bil v resnici nag.

SANJE O IZPITU imajo včasih zvezo z resnico, če pa spečega ne čaka nikakršen izpit, utegnejo pomeniti nekakšen mejnik v življenju. Človek je prišel do točke, ko začne preverjati svoje življenje, tehtati svoje sposobnosti, pri tem pa ga je strah, da bi se osramotil.

SANJE O VRNITVI. Kdor se spet znajde v šoli ali na prejšnjem delovnem mestu, naj pre- misli, ali ga ni strah, da nekaterim naporom ne bi bil kos ali da ne bo mogel ravnati po ustalje- nih pravilih. Sanje ga peljejo nazaj v stare čase, ko je bilo — zares ali pa samo na videz — vse tako, kot bi si sanjajoči želel, da bi bilo sedaj.

SANJE O ZLATU. Kovanci in bankovci so simboli moči in samozvesti. Kdor sanja, da

Pametne misli

- Nikoli ne premišlujmo o prihodnosti, saj pride vedno prezgodaj.
- Življenje je komedija za tiste, ki mislijo, a tragedija za tiste, ki čutijo.
- Vsako življenje ima svojo veličino.
- Človek brez fantazije ni popoln človek.
- Iz vsakega oblaka ne nastane nevihta.
- Biti pameten pomeni razlikovati resnice, ki jih je treba reči, od tistih, ki jih je tre- ba zamolčati.
- Zvečer se dan pohvali.
- Bogati in mogočni radi verjamejo, da so drugi ponižni, v resnici pa so le ponižani.
- Spominjamo se preteklosti, mislimo na prihodnost.
- Kdor le doma tiči, se malo nauči.
- Drevo se na drevo naslanja, človek na človeka.
- Vsi časi so dobri, ko so stari.
- Ne verjemite ničesar, če tega ne morete preveriti.
- Usoda nam podeljuje sorodnike, prija- telje izbiramo sami.

izgublja denar, ima najbrž občutek, da izgub- lja priznanje in ugled v družbi ali da mu plah- ni samozavest. Če se vam sanja, da prestevate denar, vzemite to kot opomin, da bodite varč- nejši. Če pa se vam sanja, da ste dobili denar, si najbrž želite več zaslužiti in radi bi, da bi vas ljudje spoštovali.

SANJE O UMRLIH si psihologi razlagajo nadvse različno. Nekateri trdijo, da je človek, ki sanja o pokojnikih, nezadovoljen s sedanost- jo in hrepeni po minulih časih, ki so mu pri- našali več uspeha, rad bi priklical nazaj tre- nutke, ko so umrli še živeli. Drugi ocenjujejo sanje o umrlih in o vsem, kar je v zvezi s smrtjo, kot najpomembnejšo obliko zmaličeno- sti v sanjah. Pravijo, da sanjati o pokojnikih in smrti pomeni prav nasprotno — take sanje razodevajo optimizem in veselje do življenja.

Zakaj za nekatere reči nikoli ne najdete časa?

pri tem ne jezi? Jezimo pa se zato, ker pre- sneto dobro vemo, da se na čas velikokrat po krivici izgovarjamo. To je pač adut, ki ga ob vsaki priložnosti potegnemo iz ro- kava.

Se res samo izgovarjamo? Če si po pra- vici priznamo — res. Resda bi našli izjem- ne primere, ko so ljudje tako zgrarani, da jim ni še za kaj drugega kot za počitek in spanje. Toda ne gre zdaj zanje, ampak za vse druge, ki se jim tega ali onega kratko malo ne ljubi narediti, potem pa vržejo kriv- do na čas. Vzemimo soseda, ki bi rada igra- la tenis. V bistvu ne mara priznati, da je pre- lagodna za šport. Prijatelj prikriva, da se kulturnemu življenju prav zlahka odpovedu- je, saj veliko rajši prebije večere v naslonja- ču pred televizijskim zaslonom. Kaj pa so- delavki, ki bi obe radi hodili v opero, pa ho- di samo ena, ker druga ne utegne? Včasih pride takšna časovna stiska na dan. Prija- teljica ji ponudi drugo vstopnico, češ da je njen mož na potovanju. Bi šla tokrat z njo? Saj bi šla, a kaj ko je s prijateljem zmenje- na, da bosta šla zvečer nekam posedet. Naj se odpove prijateljevi družbi ali naj se odpo- ve kulturnemu doživetju? Naj se vpraša, ali je res čas kriv tega, da ni bila že leta in leta ne v operi ne na koncertu?

Izjeme so ljudje, ki se kdaj pa kdaj le po- bahajo, četudi včasih nevede. Kdo se izdaja za bolj kulturnega ali bolj športnega, kot je v resnici. Saj s tem skoraj nič ne tvega, da se bo osmešil. Okolica ima o njem pred- stavo, kakršno si je ustvarila, če pa mu sku- ša kdaj pogledati pod kožo, se zlahka izgo- vori na čas.

Pa ne bi smel vztrajati v svoji lagodnosti. Ljudi okrog sebe ne bo mogel vleči za nos v neskončnost in se hliniti, da ima lastnosti, ki jih nikakor nima, in interese, za katere vsi vidijo, da so mu deveta skrb. Stara resnica je, da se z drugimi ljudmi toliko bolje razu- memo, kolikor bolj odkriti smo z njimi. Kdo pa nas bo zameril, če mu bomo priznali, da za kulturne dogodke nismo preveč navdu- šeni in jim tudi ne sledimo, ali pa da nas šport ne mika in se tudi ne zanimamo zanj. Takšni pač smo. Že oguljeno izgovarjanje — Saj bi, saj sem hotela, ampak kaj ko nimam časa! — rajši pozabite, če si le upate priti na dan s svojimi resničnimi potrebami in nagnjenji.

Vsakdo je kdaj doživel, kako sproščujoč je občutek, če priznate, da vas to ali ono ne zanima, in pri tem še malo niste v zadregi. Sedite na primer v družbi, ki vzneseno go- vori o izredno zapletenem umetniškem filmu. Razprava je burna in tudi vas vprašajo, kak- šen se vam zdi. Mirno pojasnite, da ga ni- ste videli. „Tako zahtevnih filmov ne prena- šam. Veliko rajši se v kinu zabavam, kakor da bi nosila moreče občutke še s seboj do- mov."

Presenečeni boste, ker vam bo družba — če so ljudje pametni — pritrdila. Zaradi sa- mih sebe pa veseli, ker ste naredili korak naprej.

Svetloba in vid

Slaba razsvetljava je načeloma škodljiva, toda vid zaradi nje ne opeša pri vsa- komur, povzroča pa različne težave.

Glede oči je tako, kakor bi bili vsi ljudje nedonošenčki. Šele ko smo stari šest let, je naš vid z vsem, kar sodi zraven, popolnoma razvit. In potem oči samo še ne- kaj let reagirajo izredno občutljivo. Torej ravnamo pravilno, če otrokom prigovar- jamo, naj se ne igrajo, berejo ali rišejo pri slabi razsvetljavi. Oči postanejo slabo- vidne, če jim nalagamo preveč težaško delo. Če se temu pridruži še nagnjenost k slabovidnosti — takšna pa je tretjina med nami — si niti s korekcijskimi očali ne moremo dosti pomagati: Živčne celice, ki so v možganih pristojne za pravičen vid, ne delujejo več, kakor bi morale.

Odrasli ljudje, ki delajo ali berejo pri slabi luči, si ne morejo več pokvariti vida, ker je njihova sposobnost za gledanje že zdavnaj dosegla vrhunec. Zato pa očem povzročajo napor, s čimer si nakopljejo razne težave. Oči včasih pečejo, včasih se pred njimi bliska, neredko se oglašajo hudi glavoboli, topa bolečina je naj- hujša tik za čelom. Človek, ki mu oči nenehno trpinči močna in mrzla svetloba iz neonskih cevk, lahko dobi celo vnetje mrežnice.

Najbolj zdrava umetna svetloba naj bi bila tista, ki prihaja iz dveh virov: tretjina iz posrednega vira, dve tretjini pa iz neposrednega. Če torej berete knjigo ali ple- tete, morate prižgati stropno svetilko, hkrati pa usmeriti na delo pred seboj še svet- lobo iz manjše, ki je bliže. Koristno je, če žarnico tudi s spodnje strani zaslanja senčnik.

Tudi najbolj zdrava svetloba ne more ohranjati ostrega vida, če dalj časa upi- rate pogled v eno samo točko, na primer v televizijski zaslon. Naše oči so na- menjene gledanju, se pravi, da jim prija gledati zdaj na blizu zdaj v daljavo. Če boste torej kar naprej gledali televizijo, brali knjigo ali samo šivali, boste tvegali, da boste imeli motnje pri vidu.

O zgodovini ločenih šol na Koroškem

(Teodor Domej, SZI)

Pred kratkim je Stefan Knafl, predsednik koroške ljudske stranke, pred nemškimi Turnvereinom v Podklostru in malo zatem še v predsedstvu svoje stranke formuliral svojo pozicijo v manjšinski šolski diskusiji.¹ Ljudska stranka, pravi, zastopa mnenje, da bi morala biti šola, ki optimalno upošteva pravico staršev, na narodnostno mešanem ozemlju razdeljena na tri tipe po učnem jeziku: nemški, slovenski in dvojezični. Knafl se je s tem ogrel za tisto pot, ki vodi v smer ločevanja šol na Koroškem, torej za šolsko ureditev, ki jo dolga leta zagovarjajo protislovenske oziroma poudarjeno nemškonacionalistične sile,² ki so preteklega avgusta organizirale tudi ljudsko zahtevo proti sedanjí obliki dvojezičnega šolstva.

Naj nam bodo te zahteve zadnjih let, mesecev in tednov po ločenih šolah na južnem Koroškem povod, da pogledamo v koroško šolsko zgodovino in se ustavimo pri tistih primerih, ko so obstojale v nekaterih redkih koroških krajih po jeziku ločene šole.

Na Koroškem se je že v prejšnjem stoletju izoblikoval sistem za načrtno asimilacijo slovenskega prebivalstva dežele.³ Svojo podlago je imel v neenakih izhodiščih Slovencev in Nemcev v procesu modernizacije družbe. Nemci so hoteli vladajoči enkonomski položaj spreminiti tudi v trajno nadvlado na političnem področju. Da bi to lažje dosegli, so uporabili raznarodovanje. Seveda so instrumenti za germanizacijo bili tedaj še skromni. Družbeni razvoj pa je sčasoma državi in vladajočim skupinam dajal v roke vedno bolj učinkovite možnosti.

Nemškonacionalno gibanje je svoje delovanje iz boljše pozicije med Slovenci osredotočilo v prvi vrsti na družbene sloje, ki so na novo stopali v zgodovino ali pa v družbeno dogajanje. Prva družbena plast med Slovenci na Koroškem, ki je zapustila slovensko narodno gibanje, je bilo slovensko malomeščanstvo.⁴ Druga skupina, ki je šla to pot, so "izraziti predstavniki nastajajočega vaškega kapitalističnega sloja, ki je že stopil iz okvira zgolj kmečkega gospodarstva".⁵ Preko teh dveh skupin so dobivali tudi

vedno večji vpliv na kmečke in delavske sloje slovenskega prebivalstva.

Slovenski del Koroške so po letu 1880 prepredle podružnice nemškega Schulvereina in Südmarke. Ti dve družbi sta pred 1. svetovno vojno na Koroškem delovali proti vsem oblikam slovenske narodne emancipacije. Spretno sta izkoriščali v sodelovanju z ostalimi institucijami gospodarskega in političnega življenja razlike v gospodarskem razvoju slovenskega in nemškega dela dežele in si skušali ohraniti vsestransko oblast v slovenskem delu dežele. Ideološka podlaga je bila miselnost o večvrednosti nemške kulture in jezika.

Ena izmed oblik pritiska in nasilja nad slovenskim prebivalstvom je tudi šolstvo, ki so ga koroške nemškonacionalne sile predvsem po letu 1869 izgradile v obliki takime-novanega utrakvističnega šolstva v instrument germanizacije slovenskega prebivalstva. Na razne načine so preprečevale, da bi bila šola v slovenskem delu dežele sredstvo socializacije slovenskih otrok v narodno samozavestne Slovence.

Slovenski raziskovalci koroške

šolske zgodovine in novejša avstrijska znanstvena literatura utrakvistično šolo ocenjujejo kot vzvod za preprečevanje nacionalne emancipacije koroških Slovencev. Koroške deželne šolske oblasti so degradirale materinščino slovenskih otrok v zgolj pomožen jezik, ki ga naj bi čim bolj zgodaj zamenjala nemščina. Ko je bil prehod na

Na nedavnih 16. Koroških kulturnih dneh so strokovnjaki celovške univerze in Slovenskega znanstvenega inštituta govorili o šolskem modelu za narodnostno mešano ozemlje Koroške. V tem okviru je Teodor Domej razpravljal o zgodovini ločenih šol na Koroškem; njegova izjava začenjamo danes objavljati v našem listu.

Uredništvo

nemščino kot učni jezik možen, je slovenščina postala le navaden predmet, od katerega pa so starši svoje otroke lahko odjavili. Nekatere šole na južnem Koroškem pa so bile sploh organizirane kot nemške šole in na njih niti ni bilo možnosti za poučevanje slovenščine kot predmeta.⁶ Sam princip utrakvistične šole je dal slovenščini znak manjvrednega, nemščini pa znak večvrednega jezika. S tem je pokazala koroška politična in šolska oblast svoj osnovni odnos do koroških Slovencev.

Dva koncepta o mestu slovenskega jezika v koroških šolah sta prisotna že prav od začetkov pro-

diranja osnovnega šolstva na slovensko podeželje: po eni strani gledanje, da je slovenska materinščina najbolj primeren medij za uspešno posredovanje kulturnih tehnik branja, pisanja in računanja in da se šole potem pridruži nemščini, na drugi strani pa gledanje, da je v koroških razmerah slovenščina le nujno zlo pri osvajanju nemščine, ki je kot jezik od Slovencev mnogo večjega, in baje kulturno razvitejšega in gospodarsko močnejšega naroda šele ustrezni medij za posredovanje in osvajanje znanja v šoli. Seveda se to gledanje na jezik prenese na vsa področja družbenega komuniciranja.

V koroški stvarnosti je prevladal drugi koncept, ker je imel kot zagovornika nemške oblasti, ki so si prizadevali po najkrajši poti asimilirati slovenski del koroškega prebivalstva. Vpliv tega koncepta je tudi še danes v bistvu nezlomljen. V ilustracijo drobca iz zadnjih tednov: žiljska občina Šmohor je preimenovala kraj, ki je nosil ime Schlanitzenalm (slovensko Zelenica) v "Sonnleiten", ker da je prejšnje ime po soglasnem mnenju občinskega sveta za turistični kraj "nesrečno".⁷

Priznak koroških javnih slovenskih šol po letu 1869, ko je bil sprejet državni šolski zakon, je kratek. Ko leta 1872 koroški deželni šolski svet razdeli šole na slovenskem ozemlju dežele v tri kategorije (nemške, utrakvistične in slovenske),⁸ so že vse slovenske šole, ki so na Koroškem obstojale do leta 1869, spremenjene v utrakvistične. Šele leta 1889 je občina Jezersko izsilila prvo javno ljudsko šolo s slovenskim učnim jezikom in tudi kot edina to ureditev neprekinjeno ohranila do konca prve svetovne vojne.

Leta 1891 je ta status dobila tudi šola v Šentjakobu, to je 13 let po prvi prošnji krajevnega šolskega

sveta za slovenski pouk. Slovenska pa je ostala šola le za dobrih deset let.⁹

Leta 1892 deželni šolski svet za izjemne primere na slovenskem ozemlju dežele iznajde nov tip šole: tedaj razdeli dotedanji utrakvistični šoli v Šmihelu in Globasnici v šoli z utrakvističnimi in slovenskimi razredi. V tistih letih tudi Kotmara vas dobi ločeno šolo.¹⁰ V vseh teh primerih je koroški deželni šolski svet odredil delitev šole proti volji krajevnih šolskih svetov in občinskih uprav, ki so se zavemale za slovenski učni jezik. Deželni šolski svet je utemeljeval delitev z žiljskimi dela prebivalcev po utrakvistični šoli.

Po poti delitve gre leta 1900 tudi selska šola.¹¹ Peta šola, ki ima bogate izkušnje z delitvijo, pa je šentjakobska,¹² ker ji deželni šolski svet leta 1903 vzame status šole s slovenskim učnim jezikom ter jo razdeli v utrakvistično in slovensko z utemeljitvijo, da ni bilo zaželenih uspehov pri pouku nemškega jezika.

(Se nadaljuje)

Opombe:

- Volkszeitung (Klagenfurt), 18. 12. 1984, št. 295, stran 5; Volkszeitung, 22. 12. 1984, št. 299, stran 5
- Augustin Malle: Entwicklungsprobleme des zweisprachigen Schulwesens in Kärnten, še neobjavljen rokopis
- Primerjaj: Fran Zwitter: Etnične in družbene osnove koroškega vprašanja, V: Koroški plebiscit, ed. Janko Pleterški, Lojze Ude, Tone Zorn (Ljubljana 1970) 7—36
- Hanns Haas: Ansätze zu einer Struktur-analyse minderheitenfeindlicher Politik, V: Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft, 6/77 (Wien 1977) 147-162
- Janko Pleterški: Narodna in politična zavesti na Koroškem (Ljubljana 1965) stran 214
- Janko Pleterški, stran 230
- Lojze Ude: Zgodovina slovenskega pouka na koroških osnovnih šolah od leta 1869 do danes, V: Osnovna šola na Slovenskem 1869—1969 (Ljubljana 1970), stran 181 sl.
- o prijavah k slovenščini kot predmetu glej Martin Wutte: Die utrakvistiische Volksschule in Kärnten (Klagenfurt 1919), stran 19
- Volkszeitung, 21. 12. 1984, št. 293, str. 3
- Lojze Ude, stran 181
- Lojze Ude, stran 182
- Allgemeines Verwaltungssarchiv (AVA), Unterrichts, Fasz. 4341 in 4339
- AVA, Unterrichts, Fasz. 4341
- AVA, Unterrichts, Fasz. 4341

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 18. 1.: 9.00 Poročila — 9.25 Smučarsko prvenstvo — 11.45 Argumenti — 13.15 Takrat — 13.20 Poročila — 13.25 Smučarsko prvenstvo — 17.05 Ostržek — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 To so bili časi — 22.10 Šport — 23.10 Poročila.

SOBOTA, 19. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Zivalski raji — 9.25 Smučarsko prvenstvo — 12.45 Poročila — 14.15 Tom in Jerry — 14.35 Norci v snegu, nemški film — 16.00 Otroški program — 16.30 Viki — 17.05 Risanka — 17.30 Zgodba o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporta — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Zdob se začne — 22.00 Šport — 23.00 Ameriška hit-parada — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 20. 1.: 9.55 Smučarsko prvenstvo — 11.15 Pogovor z novinarji — 12.25 Smučarsko prvenstvo — 15.30 Smučarski skoki — 16.00 Florida Springs — 16.30 Lutkovno gledališče — 17.00 Risanka — 17.15 Alica v čudoviti deželi — 17.40 Prometna vzgoja za otroke — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Vse iz ljubezni, film — 21.15 Konferenca v Wannsee, kjer so leta 1942 sklenili "dokončno rešitev" židovskega vprašanja — 22.40 Nočni studio — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 1.: 9.00 Poročila — 9.25 Šolska oddaja — 9.55 Smučarsko prvenstvo — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Takrat — 13.05 Poročila — 13.10 Smučarsko prvenstvo — 16.30 Led in sneg — 17.05 Viki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.15 Magnum — 22.00 Takrat — 22.05 Pota do človeka — 22.50 Poročila.

TOREK, 22. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Šolska oddaja — 9.20 Šport — 13.20 Poročila — 13.25 Smučarsko prvenstvo — 16.00 Veselje ob glasbi — 16.30 Živali pozimi — 17.05 Nils Holgersson — 17.30 Tudi zabava mora biti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije (Koroška) — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas

v sliki — 20.15 Inozemski report — 21.15 Bogati in revni — 22.05 Panorama — 23.00 Galerija — 23.30 Poročila.

SREDA, 23. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi zabava mora biti — 9.30 Raji za živali — 9.55 Smučarsko prvenstvo — 11.15 Petticoat — 12.55 Takrat — 13.00 Poročila — 16.30 Lutkovno gledališče — 17.05 Ostržek — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dva bandita, ameriški film — 22.00 Takrat — 22.05 Gospodična Elza — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 24. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Zimski šport — 9.30 Delo v gospodinjstvu nekoč in danes — 9.50 Smučarsko prvenstvo — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 13.05 Secret Squirrel — 13.25 Smučarsko prvenstvo — 16.00 Zveneče strune — 17.05 Nils Holgersson — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dajmo, dajmo! — 21.50 Peter Handke: Levičarska ženska — 23.40 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00

Petek, 18. 1.: Začetek dveh novih serij: "Koroški liki" (avtor dr. Reginald Vospersnik) in "Slovensko pravorečje" (avtor prof. Janko Messner).

Sobota, 19. 1.: Duhovna misel (pater Tonček Zajc, Sveče), voščila.

Nedelja, 20. 1.: Tischlerjeva nagrada '85: Vinko Zaletel.

Ponedeljek, 21. 1.: "Po lovskih stazah".

Torek, 22. 1.: Dojenje je spet moderno.

Sreda, 23. 1.: Pojem srednje Evrope: skupna zgodovina odprta za bodočnost (urejuje Horst Ogris). Ob 20.00: "Mladi Korotan", prva dvournna slovenska oddaja, ki jo bodo sprejemali tudi v Sloveniji.

AVSTRIJA 2

PETEK, 18. 1.: 16.20 Takrat — 16.25 Vrtnice iz Dublina — 17.25 Računalniška družina — 18.00 Pan-optikum — 18.30 Smučarsko prvenstvo — 19.00 Tom in Jerry — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zgodovina civilizacije — 21.15 Čas v sliki — 22.05 Rocky, ameriški film.

SOBOTA, 19. 1.: 14.00 Don Pasquale, opera — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Živali iščejo dom — 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Smučarsko prvenstvo — 19.00 Za prijatelja filma — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Novo v znanosti — 20.15 Amarcord, italijansko-francoski film — 22.15 Takrat — 22.20 Poročila — 22.30 Modra daljina, ameriški film.

NEDELJA, 20. 1.: 9.00 Matineja Beethovnov glasbe — 9.30 Les Gaspards, francosko-belgijski film — 11.00 Koncert — 12.35 Takrat — 14.50 New York, New York, film — 17.00 Matere — 17.45 Velikih deset, hit-parada — 18.30 Mladinska revija — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Zadeva za ljudskega od-

vetnika — 20.15 Električni jezdca, ameriški film — 22.10 Poročila — 22.15 Dinastija — 23.00 Sedem dni športa — 23.20 Bachova klavirska dela.

PONEDELJEK, 21. 1.: 17.05 Takrat — 17.10 Svet živali — 17.35 Umetilec ameriškega predsednika — 18.30 Smučarsko prvenstvo — 19.00 Tom in Jerry — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Soncu nasproti — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Šiling, gospodarski magazin — 22.05 Notranje življenje, ameriški film — 23.35 Poročila.

TOREK, 22. 1.: 16.55 Takrat — 17.00 Adalbert Stifter — 18.00 Tajni projekt Doombolt — 18.30 Smučarsko prvenstvo — 19.00 Tom in Jerry — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem? — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Klub 2.

SREDA, 23. 1.: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Policijska postaja in Jerry — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Freud, 3. del — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Kulturni obzornik — 22.30 Tragidija Carmen — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 24. 1.: 16.00 Iz parlamenta — 17.15 Svet železnice, železnice sveta — 18.00 Kuharsko omizje — 18.30 Smučarsko prvenstvo — 19.00 Tom in Jerry — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prednost, o varnosti v prometu — 21.15 Čas v sliki — 21.50 Klub 2.

LJUBLJANA

PETEK, 18. 1.: 9.00—10.59 Zimski počitniški spored — 16.50 Poročila — 16.55 SP v smučarskih tehnikah na 30 km (m), posnetek iz Seefeld — 17.40—19.09 Spored za otroke — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nočaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Poslednja oaza: Prebivalci, dok. serija — 20.30 Ne prezrite — 20.45 Bes angelov, amer. nadaljevanka — 21.35 Dnevnik — 21.50 Solze so tekle, sovjetski film.

SOBOTA, 19. 1.: 8.00 Poročila — 8.05—10.14 Otroška matineja — 11.25 Seefeld: SP v smučarskih tehnikah — 10 km (ž), prenos — 12.50 Wengen: Svetovni pokal v smučanju (m), prenos — 15.00 Včeraj za jutri — 17.00 Kolarica: Jugoplastika — CZ, prenos — 18.25 Obiskujemo slovenske muzeje in galerije: Danes Pokrajinski muzej Maribor — 20.00 Na muhi ostrastrelca, amer. film — 21.45 Zrcalo tedna — 22.05 Video godba, zabavnoglasbena oddaja — 22.35 Poročila.

NEDELJA, 20. 1.: 8.20 Poročila — 8.25—9.44 Otroška matineja — 9.55 Wengen: SP v smu-

čanju — slalom (m), prenos 1. teka, 12.25 prenos 2. teka — 13.05 625, oddaja za stik z gledalci — 13.25 Innsbruck: Smučarski skoki 90 m, prenos — 17.55 TV kviz — 20.00 Inšpektor Vinko, nadaljevanka — 21.10 Športni pregled — 21.40 Portret Mete Hočvarjeve.

PONEDELJEK, 21. 1.: 9.00—11.55 Zimski počitniški spored — 16.55 Poročila — 17.00 SP v smučarskih tehnikah — 5 km (ž), posnetek iz Seefeld — 17.40—18.24 Spored za otroke — 18.25 Podravskega obzornik — 20.00 Sestrična Rahela, angleška nadaljevanka — 21.00 Spoznano neznano — oddaja o znanosti — 21.40 Simfonija orienata, baletna oddaja — 22.20 Dnevnik.

TOREK, 22. 1.: 9.00—11.55 Zimski počitniški spored — 13.25 Innsbruck: Smučarski skoki 90 m, prenos — 17.00 Poročila — 17.05 SP v smučarskih tehnikah — 15 km (m), posnetek iz Seefeld — 18.25 Koroški obzornik — 20.00 Peter Turin: Jožef in Marija, predstava Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica — 21.20 Omizje — 23.20 Poročila.

SREDA, 23. 1.: 9.00—11.55 Zimski počitniški spored — 17.05 Poročila — 17.10 SP v smučarskih tehnikah — 4x5 km (ž), posnetek iz Seefeld — 18.25 Pomurski obzornik — 18.40 Računalništvo, angl. dok. serija — 20.00 Dokumentarec meseca: "Ne daj mi, da zblaznim, Gospod!" — 20.35 Polica, franc. film — 22.10 Dnevnik.

ČETRTEK, 24. 1.: 9.00—12.00 Zimski počitniški spored — 16.50 Poročila — 16.55 SP v smučarskih tehnikah — 4x10 km (m), posnetek iz Seefeld — 17.55 Portret slikarke Ivane Kobilice — 18.10 S. Makarovič: Vrček se razbije — 18.20 Ples v akvariju — 18.25 Posavski obzornik — 20.05 Tednik — 21.10 Ludwig, italijanska nadaljevanka — 22.00 Dnevnik.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Rupprechts-Straße 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 42 20 86 snk a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

"Slovenski vestnik" je glasilo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in kot tak zastopa njeno politično usmeritev. Edini lastnik "Slovenskega vestnika" je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10 (predsednik dipl. inž. Feliks Wieser).

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

III. tekma za „Karavanškega medveda“

Slovensko planinsko društvo Celovec je v nedeljo že tretjič vabilo na smučarsko prireditev pri Francu v Selah-Zgornjem Kotu. Na sporedu je bil turni smuk za odrasle, to je za „Karavanškega medveda“ in veleslalom za otroke oziroma za „Kekca“.

Čeprav je snežilo, so je pri Francu (kmetija nad tisoč metrov višine) zbralo okrog 50 tekmovalcev in pa mnogo gledalcev, ki so navijali za tekmovalce. Med navdušeno publiko je bila tudi zastopnica jugoslovanskega konzulata v Celovcu, tovarišica konzul Marija Škorjak.

Zbrane tekmovalce in gledalce je pri startu pozdravil predsednik društva Franci Kropivnik in razložil potek tekmovanja. Najprej so tekmovali odrasli za „Medveda“ nato pa na drugem smučišču mladina za „Kekca“.

Po tekmovaljih je bilo v prostorih kmeta Franca prijetna družabnost in ko so merilci izračunali rezultate, je bila nato zunaj na dvorišču podelitev nagrad. Glavne nagrade so bile — umetniško izrezljan „Karavanški medved“, prav tako iz lesa izdelan „Kekca“, lep jubilejni pokal „85 let slovenske planinske organizacije na Koroškem“ ter turne smuči Elan-Alpin, Made in Austria. Za vse tri prvouvrščene raznih tekmovalnih skupin pa so ča-

kala lepe kolajne (zlata, srebrna in bronasta).

Vsi srečni dobitniki zlatih kolajn so morali prestati še posebno preizkušnjo, če so si hoteli priboriti glavno nagrado „Karavanškega medveda“ — na pet metrov daljave so morali s kepo zadeti v sneg postavljeno smučko. To je bil dolg in napet „boj“, iz katerega pa je izšel kot zmagovalac Pavel Mak, ki si je tako že drugič priboril „Karavanškega medveda“. Najboljši dneva pa je bil smučarski matador tekem za „medveda“ Maurer Albin, ki je bil do sedaj še vedno najhitrejši smučar na tem tekmovanju. Pri tekmovalju za „Kekca“ pa je bila ponovno prvakinja Katja Mak iz Zg. Kota.

Pobudo za to vedno bolj privlačno smučarsko prireditev je dal domačin Franci Kropivnik. Prvo tekmo je izpeljal z Oselce, vendar je bila nekoliko zahtevna, zato si je izbral ugodnejši svet preko travnikov ob vzhodnem robu zadnjih vaških hiš. Letošnja proga je bila najdaljša, saj

se je vlekla od severnega gozdnega obronka navzdol do kmeta Gašperja.

Obe progi, tako za „medveda“ kot za „Kekca“ sta bili odlično pripravljene. Slovensko planinsko društvo izreka tem potom vsem, ki so kakorkoli pomagali, da je 3. tekmovanje za „Karavanškega medveda“ tako lepo uspelo, iskreno zahvalo.

TEKMA ZA „KARAVANŠKEGA MEDVEDA“ 1985

REZULTATI

Dekleta od 12 do 20 let: 1. Mak Traudi 15.42.02, 2. Dovjak Andrea 18.00.99, 3. Prusnik Tanja 21.12.12.

Fantje od 12 do 18 let: 1. Mak Paul 10.17.99, 2. Schmiedmaier Herbert 11.07.86, 3. Pegrin Perri 11.36.27.

Moški od 19 do 50 let: 1. Maurer Albin 10.13.13, 2. Orasche Erwin 10.44.30, 3. Rakussek Willi 12.46.48.

Zenske nad 20 in moški nad 50 let: 1. Prusnik Danilo 10.24.29, 2. Kropivnik Franci 14.24.12, 3. Malte Janko 16.40.08.

SLALOM ZA „KEKCA“ 1985

Dekleta in fantje do 10 let: 1. Male Katja 29.65, 2. Uznik Margit 30.17, 3. Male Lidija 31.83, 4. Pavčič Sarah 32.19.

SLALOM ZA JUBILEJNI POKAL „85 LET SLOVENSKE PLANINSKE ORGANIZACIJE NA KOROŠKEM“

Dekleta in fantje od 11 do 15 let: 1. Baumgartner Alexander 24.84, 2. Dovjak Karl 25.51, 3. Pegrin Flori 26.65, 4. Baumegger Gabriele 28.11.

Najhitrejši dneva je bil Maurer Albin 10.13.13, za nagrado pa je prejel turne smuči ELAN-ALPIN.

DIETMAR PAVLIČ

OBIRSKI SANKARSKI PRVAK

Minulo nedeljo smo imeli spet obirsko sankarsko pevenstvo. Tekmovali smo na Pistotnikovih progah. Kljub slabemu vremenu se je zbralo mnogo sankarjev od blizu in daleč. Po napetem tekmovalju je bil najboljši domačin Dietmar Pavlič. Kot častnega gosta smo lahko pozdravili občinskega odbornika Lada Hajnčiča.

Poleg obirskega sankarskega prvenstva bo Alpski klub „Obir“ priredil letos še koroško sankarsko prvenstvo z ljudskimi sankami na Cimperjevi progi (termin: 16. feb. 1985).

Rezultati obirskega sankarskega prvenstva: Športna sanki: 1. Jozil Karničar (AK Obir) 1.23.78; 2. Flori Hribar (TVN Sele) 1.23.91; 3. Friadi Bolterle (AK Obir) 1.39.78.

Solarji 1: 1. Willi Hribar (AK Obir) 4.20.47; 2. Konrad Hribar (AK Obir) 4.43.00; 3. Marko Smrtnik (SPD Obir) 5.10.27.

Dekleta: 1. Marja Pazič (AK Obir) 4.17.85; 2. Marica Smrtnik (SPD Obir) 4.54.95; 3. Ani Kogaj (SPD Jarja) 5.07.71.

Zenske: 1. Inge Karničar (AK Obir) 3.28.34; 2. Cita Smrtnik (SPD Obir) 3.44.27; 3. Veronika Lučovnik (AK Obir) 3.48.74.

Mladinci: 1. in najboljši dneva Dietmar Pavlič (AK Obir) 3.27.61; 2. Rudi Kogaj (SPD Jarja) 3.29.30; 3. Izidor Karničar (AK Obir) 3.29.45.

Starostna II: 1. Erich Novotny (TVN Šmarjeta) 3.44.37; 2. Otto Struggler (AK Obir) 3.44.54; 3. Otto Isopp (Frantschach) 4.13.34.

Splošna, moški: 1. Jozil Karničar (AK Obir) 3.28.72; 2. Friadi Bolterle (AK Obir) 3.45.59; 3. Josel Jung (TVN Sele) 3.48.12.

Dvojice: 1. Inge Karničar/Sandra Karničar 2.06.39; 2. Gottfried Bolterle/Milan Hribar 2.08.40; 3. Dietmar Pavlič/Hanzi Piskernik 2.31.26.

R. Mak

ODOBJKA: SK AICH/DOB PORAZEN

Kljub dobri formi so igralci SK Aich/Dob bili poraženi od ATSC I, ki je na prvem mestu lestvice. Poraz nima teže in treba je pohvaliti vse igralce (to so: Martin Micheu, Marko Matschek, Johan Trampusch, Pepej Trampusch, Peter Trampusch, Branko Golob in Marko Trampusch).

Prvi set so dobili Doblani, v drugem je bil poraz le tesen (15:13), v tretjem so najprej vodili 8:0, a bili poraženi s 15:8 (!), tudi v četrti je bil rezultat tesen (15:12). SK Aich/Dob je trenutno na tretjem mestu lestvice. Konec februarja se začnejo play-off tekme.

V tekmi za pokal je ATSC I zmagal tudi 3:1. Povratna igra bo 9. 1. 1985, (19.00) v hali glavne šole Pliberk.

M. T.

FRANCI WIEGELE
SE JE KVALIFICIRAL
ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Izločilni dvoboj Wiegele/Hirner za kvalifikacijo letošnjega svetovnega prvenstva v Seefeldu se je končal v prid Zahomčanu. Franci Wiegele je neverjetno hitro prebolel poškodbo in z njo vred psihično krizo, ki ga je doletela nedavno v Passo Rolle. Na turneji treh dežel za evropski pokal je izrazil priložnost in učinkovito pokazal, da je zelo nadarjen skakalec in da ima trdne živce, ki so v takih trenutkih kajpada odločilni. On in Günter Stranner bosta edina koroška predstavnika v Seefeldu. Obema želimo mnogo uspeha in uveljavitev sredi celotne svetovne elite.

Skupni seštevek turneje treh dežel

1.	Olsrud	Norveška	652,2
2.	Zühlke	ZDA	620,2
3.	Resch	Avstrija	614,5
7.	Wiegele	Avstrija	577,2
11.	Hirner	Avstrija	554,7

Rezultati zahomškega naraščaja

Zelo prizadevni in aktivni pa so tudi mlajši in najmlajši zahomski orli, ki sodelujejo na mnogih mednarodnih in domačih prireditvah, pa naj bo to St. Moritz v Švici, Reit in Winkl v Nemčiji ali St. Aegyd am Neuwald. Predvsem Norbert Mörtl in Paul Erat sta se nekajkrat izkazala. Prinašamo zadnje rezultate Zahomčanov:

26. 12. 1984 - St. Moritz v Švici za EUROPA-CUP (mednarodna tekma). Zmagal je znani Norvežan Roger

Ruud. Paul Erat je dosegel dvakrat 85 m in z oceno 183,7 točke zasedel odlično 12. mesto. Norberta Mörtla so po dveh 83-metrskih skokih slabo ocenili, kljub temu je pristal na sijajnem 31. mestu!

29. 12. 1984 - St. Aegyd am Neuwald za EUROPA-CUP (mednarodna tekma). Zmagal je Avstrijec Hubert Neuper. Na šesto mesto se je uvrstil Paul Erat (68/68,5 m), ki je zbral 207,4 točke. Norbert Mörtl je postal osmi (68/68 m) z 201 točko.

30. 12. 1984 - Reit im Winkl v Nemčiji (mednarodna tekma). 1. Neuper (Avstrija), 2. Schwarz (Nemčija), 3. N. Mörtl (Zahome) z rezultatom 80,5/79 m - 213,2 točke, 7. P. Erat (Zahome) z rezultatom 75,5 in 75,5 m - 202,6 točke.

29. 12. 1984 - Malta-Stuhbeck, tekma za naraščaj: mlajši šolarji:

1.	Peter Rausch	29,5/30 m	203,5
2.	Chr. Moser	29,5/30,5 m	201
3.	Niko Zwitter	29,5/29,5	198
7.	Christoph Knez	27/28 m	180
11.	Günter Kaiser	25,5/26 m	164

starejši šolarji:

3.	Janko Zwitter	38/39 m	163,1
4.	Peter Rausch	38,5/38,5	158,6
6.	Martin Wiegele	37,5/37,5	153,8
7.	Hannes Frank	37,5/37,5	151,3
11.	Herwig Millionig	35,5/35 m	141,5
12.	Niko Zwitter	36,5/36 m	140,8
15.	Christoph Knez	34,5/34,5	129,4

mladinci:

1.	Christoph Müller	43/43	192,2
4.	Robert Kaiser	39,5/39,5	172,4
6.	Mihl Truppe	39,5/39,5	165,9

(vsi iz Zahomca)

KFV-CUP:
ZMAGA BOROVILJAM.
SAK TRETJI, GLOBASNI ŠESTI

ATUS Borovlje je postal tudi letos nogometni prvak v dvorani. To pa že kar četrtič zapored — 1982, 1983, 1984 in 1985. Vsekakor enkratna serija! Obe finalni tekmi sta bili skrajno napeti. Majhni finale je moštvo Slovenskega atletskega kluba odločilo v svoj prid točno eno(!) sekundo pred koncem — Peter Stern je rešil sakovce pred streljanjem sedemmetrovk. Končni rezultat se je glasil 6:5 za SAK, proti koroškemu ligasu Radenthein-u. Veliki finale med ekipama ATUS Borovlje in Velikovec se je najprej končal brez zma-

govalca — 5:5. Na vrsti so bile sedemmetrovke, ki so morale odločiti. Do 4:4 je bil rezultat še zmeraj izenačen, potem pa je le padla odločitev. Borovljani so svojo zadnjo sedemmetrovko uspešno izvedli, Velikovčani pa zgrešili — torej Borovlje: Velikovec 5:5 in 5:4 po sedemmetrovkah! Globasnica — pravzaprav največje presenečenje — je v igri za peto mesto igrala z Mostičem neodločeno 3:3, vendar je po sedemmetrovkah nesrečno podlegla s 3:4 in kljub temu zabeležila visoko uvrstitev. Končni vrstni red: 1. ATUS Borovlje, 2. Velikovec, 3. SAK, 4. Radenthein, 5. Mostič, 6. Globasnica, 7. Zrelec, 8. Admira Beljak.

ŠAH: NEPOTREBEN PORAZ
OBIRČANOV

SSK „Obir“ je prejšnji teden nastopil v Wietersdorf-u proti tamkajšnjemu drugemu moštvu in izgubil z minimalno razliko 2,5 : 3,5. Zmagal je Johann Stoßier (beli) na peti deski. Remizirali so Justin Polanšek (beli) na prvi deski že po 15. potezi, Adem Ramaš (črni) na drugi deski in Rainer

Straßer (črni) na šesti deski. Peter Jammer (3. deska) in Valerij Sitter (4. deska) letos igrala daleč pod svojimi zmoglostmi, oba sta tudi tokrat kapitulirala. Po drugem sezonskem porazu so Obirčani na lestvici zdrknili z drugega na četrto do peto mesto. Škoda za nepotrebno oddane točke, kajti nasprotnik zares ni bil boljši!

TENIS

Šestnajstletni Horst Skoff iz Sinče vasi počasi in zanesljivo prodira v svetovni teniški vrh. V minulem letu je postal senzacionalno juniorski evropski prvak, letos pa je podobno uspešen. Trenutno se nahaja na turneji, kjer beleži zmago za zmago. Najprej je slavil v Orange-Bowlu, nato v Caracasu in zdaj še v Baranquilli — v finalu je premagal Portugalcja Jaoa Silvo 2:6, 6:4 in 7:5. Za zaključek pa je zabeležil še zmago pri dvojicah skupno z Američanom Markom Koeverans-om proti Brazilcem Ricardo Camargo/Eduardo Furushu z rezultatom 6:4, 4:6, 6:2.

NEW YORK. — Na tradicionalnem MASTERS-turnirju je prepričljivo

slavil najboljši teniški igralec na svetu, John Patrick MC ENROE, ki je ponovil lanskoletni triumf. V finalu je v treh setih zanesljivo odpravil Ivana LENDL-a (CSSR) z 7:5, 6:0, 6:4 in zaslužil 100.000 dolarjev (približno 2,2 milijona šilingov). Lep zaslužek!

HOKEJ NA LEDU

V 3. kolu državnega hokejskega prvenstva (PLAY-OFF) so moštva igrala takole: KAC:ECRI 5:5, VEU Feldkirch: Lustenau 7:0 in Stadlau: VSV 6:4. Celovski KAC je vsaj remiziral, medtem ko so Beljačani/VSV ponovno razočarali. Na lestvici vodi nespremenjeno ECRI z osmimi točkami pred VEU Feldkirch-om in KAC-jem, oba po pet točk!

Lepe nagrade za naše ugankarje

Dragi mladi ugankarji!

Zelo smo bili veseli, ker ste tako številno sodelovali pri reševanju križanke, ki smo jo posebej za vas objavili v praznični številki. To namreč vidimo iz velikega števila rešitev, ki ste nam jih poslali. In posebno razveseljivo je, da so rešitve skoraj vse pravilne (le na tiho in med nami povedano: križanka tokrat res ni bila težka, pa tega drugim ni treba vedeti) in smo jih lahko upoštevali pri razdeljevanju razpisanih nagrad.

Tokrat prejmejo nagrade — lepe slovenske knjige, posebej izbrane za mlade bralce:

GRIL Marko, Šmihel pri Pliberku;
SRIENC Igor, Gradec;
KAP Mihi, Žamanje pri Škocijanu.

Igorju bomo nagrado seveda poslali po pošti, Marka in Mihija pa prosimo, da po nagrado prideta v uredništvo.

Pravilna rešitev križanke pa je naslednja:

Vodoravno: 2. Božič; 7. o. k.; 9. Navpično: 1. in 6. Novo leto; 3. od: dan; 10. CE; 11. vol; 12. let; 13. or; 4. žaba; 5. in; 8. Koroška; 10. Celovec; 14. Rab; 15. Z(družene) D(ržave) A(merike); 19. usta; 21. Oton: del; 27. ta; 28. bol; 30. C(ankar) 24. Ilir; 28. bo; 29. le. I(van); 31. konec.

Prišel sem iz centra ...

(Nadaljevanje s 5. strani)

roda: „Razlagal sem jim, da so v Heimatdienst zbrani vsi od socialistične Zeinitzerja, preko krščanskega socialca Paulitscha, do liberalca Schumija ter do škofa Adama Hefterja. V koroškem deželnem zboru so bile vse stranke proti nam, in prepričan sem, če bi bil v deželnem zboru kakšen komunist, da bi tudi tisti ne podpiral naših življenjskih zahtev.“

Vendar dr. Sienčnik ni pisal sar: poročila o položaju in vzdušju med prebivalstvom okupirane Koroške, dobil je nalogo sestaviti prvi seznam krajevnih imen slovenske Koroške. Sienčnik pripoveduje: „Tam nekako ob božiču 1944 mi je Franjo Zwitter rekel: Lepo bi bilo, če bi ti napisal krajevni seznam Koroške. Dal mi je navodila, kako se to napravi, prinesel mi je neko staro karto, (na kateri sem potem pri karbidki prebiral drobno pisavo). Razen tega mi je prinesel še eno sodnijsko knjigo, kjer so bila zapisana še dvojezična imena. Na podlagi teh pripomočkov sem začel delo. Pri Podjuni seveda nobenih težav ni bilo, vsako bajto sem poznal, saj sem bil že 10 let živino-

zdravnik. Rož sem poznal še iz dijaških let, tudi spodnjo Ziljo sem poznal, tam je moja žena doma. Manj sem poznal zgornjo Ziljo, tam okrog Smohorja, to sem pustil odprto, to je po letu 1945 dopolnil dr. Bogo Grafenauer.“ V približno dveh mesecih je opravil delo za seznam imen, ki je bil vsem poznejšim seznamom dobra podlaga.

Dr. Luka Sienčnik pa se je v inštitutu vključeval tudi v razprave o bodoči živinorejski organizaciji na vsem Slovenskem. „Srečal sem dr. Milana Dolenca, živinozdravnika, in obravnavala sva vprašanja, kako se bi živinozdravstvo organiziralo v bodoči Sloveniji. Govorila sva o vlogi veterinarja in agronoma.“ In tudi v neposredni okolici je Luka Sienčnik predaval o teh vprašanjih in neposredno pomagal kmetom. Iz tega tesnega sodelovanja se je razvilo tudi še sodelovanje v vseh povojnih letih. Kot priznanje za to plodno in tesno sodelovanje so slovenski veterinarji lani podarili dr. Luku Sienčniku za „izredne zasluge pri razvoju veterinarstva“ svoje najvišje odlikovanje: Priznanje Dušana Jereba.

Velika posezonska razprodaja

od 21. januarja do 2. februarja

- konfekcije
- bluz in srajc
- pletenine
- čevljev

DO 40 % CENEJE za vso družino

Ravne na Koroškem Žalec in Levec
Slovenj Gradec Titovo Velenje

nama